

ДАРИЙ СЎЗЛАШУВ ТИЛИ МАТНЛАРИ

متون عاميانه درى

(қўлланма)

ДАРИЙ СЎЗЛАШУВ ТИЛИ МАТНЛАРИ

متون عاميانه درى

(қўлланма)

**ТУЗУВЧИЛАР: ШОКИРОВ О.З.
АКБАРОВА К.А.**

ТОШКЕНТ-2006

Кириш

Афғонистоннинг давлат тили бўлмиш дарий тили эроний тиллар гуруҳига мансубдир.

У мамлакатнинг Кобул, Ҳирот, Балх, Парвон, Бадахшон, Лағмон, Лўгар вилоятларида ҳамда шимоли-ғарбий минтақаларда яшовчи аҳоли учун она тили ҳисобланади.

Ҳар бир халқнинг адабий ва миллий тили мавжуд. Адабий тилнинг ёзма ва оғзаки шакли ҳам мавжуд. Адабий тилнинг ёзма шакли график воситаларга асосланса, оғзаки шакли нутқ товушлари, оҳангдошлик, урғу ва талаффуз қилиш хусусиятларига эгадир.

Дарий оғзаки сўзлашув халқ тили ҳам ўзининг алоҳида фонетик, морфологик хусусиятларига эга.

Ҳозирги дарий тилидаги ҳикоялар, қиссалар, халқ лапарлари, латифалар, суҳбатлар, репортажлар, очеркларга нигоҳ ташланса, унда халқ сўзлашув тилидаги лексика кенг ишлатилганлигининг гувоҳи бўламыз. Ҳатто бошқа тиллардан дарий тилига таржима қилинган асарларда ҳам кўпроқ Кобул лаҳжасидаги лексика қўлланилган.

Масалан, француз ёзувчиси П.Марселнинг “Топаз” драмаси Р.Фарҳодий томонидан Кобул лаҳжаси асосида дарий тилига таржима қилинган. Фақатгина XVII-XIX асрларга келиб, адабий ёзма дарий тили оғзаки сўзлашув халқ тилидан ажратилиб ўрганила бошлади.

Афғонистон дарийшунос олимларининг (Равон Фарҳодий, Абдулло Афғоний Навис ва б.) фикрича, халқ сўзлашув тилидаги ҳар қандай халқ яратган янги сўздан қандай талаффуз қилинса, шундай ёзиб фойдаланиш мумкин, агар унда 3 та сифат, яъни лозимлик, тушунарлилик ва ёқимли оҳанглилик бўлса.

Ҳақиқатда ҳам ҳозирги замон дарий тилининг ижтимоий ҳаётдаги ролини таҳлил қилиш халқ сўзлашув тилини лаҳжа асосида ўрганишни тақозо этади, чунки

дарий тилини ўрганувчи ҳар бир талаба дарий халқ сўзлашув лексикасининг фонетик, морфологик, синтактик хусусиятларини англай олиши керак.

Шу мақсадда қуйидаги қўлланма ҳозирги Афғонистон матбуотида дарий тилида чоп қилинган матнлар асосида тузилди.

Қуйида дарий сўзлашув тилидаги баъзи бир фонетик ҳолатларга изоҳ берилган.

Масалан, жарангли «б» товуши сўз охирида «п» товушига айланишини (арбоб - арбоп), «к» товушини «г» товушига (як - яг), «к» «х» товушига (ракс - рахс), «дш» товуши «ч» товушига (подшоћ - поча) ва бошқа ҳолатларни кўриш мумкин.

Равон Фарходийнинг фикрича, дарий тилидаги сўзлар кишиларнинг саводлилиги ва саводсизлигига қараб турлича талаффуз қилинади. Масалан: «дигарҳо» - ديگرها , «ҳамонаст» - همانست сўзлари қуйидагича талаффуз қилинади:

ديگرها	ها	ديگه	ديگا	бошқалар
همانست	همانست	امانست	هموست	–ўша (кўрсатиш олмоши)
همانس	همانس	امانس	هموس	– ўша (кўрсатиш олмоши)

Адабий тилдаги «ها» кўплик кўшимчаси сўзлашувда «آ» шаклида ишлатилади.

شاگردا → شاگردها، خانانا → خانه ها، کارها → کارا

ه - h товуши сўзлашувдаги сўзларда келса, деярли талаффуз қилинмайди ва турлича ёзилади: امرا → همراه , آستا → آهسته آهسته , پالو → پهلو , قار → قهر , فاميدن → فهميدن , مي خاين → مي خواهند , آستا

«е» товуши сўзлашувдаги айрим сўзларда «آ» деб талаффуз қилинади:

مامله → معامله ، مالومات → معلومات ، مالوم → معلوم

Ра кўмакчисидаги «о» товуши сўзлашувдаги сўзларда «а» шаклида талаффуз қилинади:

کتابره → کتابرا ، کسیره → کسیرا ، چیره → چي را ،

Дарий тилидаги бирлик ва кўплик шахслари сўзлашувда қуйидагича ифодаланади:

Бирлик		Кўплик	
من	-	مه	ما
تو	-	تو	شما
او، اي	-	او، اين	اونها، اينها

Кўрсатиш олмошларининг сўзлашувда ифодаланиши:

Бу (яқин) ، اي ، اين ، اينی ، امي ، اينی

У (узоқни) ، اونو ، او ، اونمو

Бу ер ، اينجا ، ايجه ، اينمي جا

У ер ، اونوجه ، اووجه ، اموجه

Шахс ва сон кўшимчалари сўзлашувда ҳозирги келаси замонда қуйидагича ифодаланади:

Бирлик		Кўплик	
ميدهم	-	مي تم	ميدهيم
ميدهي	-	مي تي	ميدهيد
ميدهم	-	مي ته	ميدهند

Сўроқ олмошларининг сўзлашувда ифодаланиши:

Ким? کیس – کی؟

Кимлар? کیاس کیها – کیا؟

Нима? چه؟ چي؟

Нималар? چيها چياس، چيا؟

Сўроқ сўзларнинг сўзлашувда ифодаланиши:

Қанча? چه قدر چقه، چقه اس، چه قدر است؟

Қандай? چطور، چطوس، چطور است؟

Шунингдек, дарий сўзлашув тилида пашту тилидан ва бошқа тиллардан кирган сўзлар ишлатилган. Масалан, **کردن تير** ўтказмоқ, **دق شدن** ғамгин бўлмоқ, **پت کردن** бекитмоқ, **چپ شدن** хомуш бўлмоқ ва бошқалар.

Дарий сўзлашув тилида яна шундай сўзлар ҳам борки, улар сўзлашувчининг саводхонлигига ва қайси лаҳжада гапираётганлигига қараб ажратилади.

Масалан, Балх, Кобул, Ҳирот, Ҳазора лаҳжаларида қуйидаги мисолларни кўриш мумкин:

Дарий адабий тилида: **فردا آمده ميبينمت**

Балх лаҳжасида: **پکه آمده تره ميبينم**

Кобул лаҳжасида: **صبا بيايم به پيشت**

Ҳирот лаҳжасида: **فردا ميام تورا ميبينم**

Ҳазора лаҳжасида: **صبا ميوم ترا مينگرم**

خسيس

- مردی نزدیک دوست خسيس خود رفت و گفت:
- خواهش میکنم هزار افغانی به مه قرض بدهی.
- ندارم ... باور کن ندارم.
- پس اقلاً پنجصد افغانی بده.
- به سرت ندارم.
- لااقل يك صدي خوبده.
- باورکن ندارم.
- ای بابا تا اینجا آدم، اقلاً يك پنجاه افغانیگی بده که به تکسي پس به خانه بروم.
- والله ندارم.
- تو به ... پس حداقل يك دانه سگرت بده.
- چند روز اس که سگرت را ترك کرده ام.
آن مرد آهي کشيد و گفت:
- برای اینکه دست حالي برنگردم، اقلاً بگو ساعت چند اس.
آدم خسيس بدون اینکه به ساعت نگاه کند گفت:
- جانم ... ببين مامورين از دفتر مي بر آيند. پس معلوم ميشود سه و نيم بجه اس.
Анис, 1986 №14

Луғат

عقلاً – жуда бўлмаса, лоқал
به سرت ندارم – омон бўлгур, йўк
بجه – соат

فكاهي ها

- معلم از شاگردانش پرسید:
- کدام يك از شما ميخواهد به بهشت برود؟
تمام شاگردان دستهاي خود را بلند کردند بدون قاسم كوچك كه در چوكي آخر صنف نشسته بود.
معلم رو به قاسم کرده پرسید:
- قاسم جان مگر تو نميخواهي كه به بهشت بروي؟
قاسم جواب داد:
- نه خير معلم صاحب مادرم بمه گفته هر وقت از مكتب رخصت شدي مستقيماً به خانه بيايي!

Луғат
تۇғرىدان-تۇғرى، تۇپپا-تۇғرى – مستقيماً

شجاعت

شخصي بدوستش گفتم:
— مه آدمي هستم كه از انتقادي داشته باشم، ميروم پيش رئيس دفترم و مستقيماً
بر ايش ميگم.
رفيقش پرسيد:
— پس تو رئيس دفتر را زياد ميبيني؟
— بلي
— ده كجا؟
— ده تلويزيون.

Луғат

تلويزيون – телевизор
انتقاد - танқид

مشكل بزرگ

از اتاق معاینه خانه داکتر روانشناسي، خانم قشنگي که تازه بکار سينما شروع کرده بود با داکتر سر گرم صحبت بود.
— چه فرمايشي داشتين؟
— داکتر صايب شما بايد مره کمک کنين ...
يه مرد پولدار، خوش تيپ که مره فوق العاده خوش نموده و خواسگار مه شده اس.
داکتر گفتم: اوره دوست دارين؟
— بلي داکتر صاحب.
داکتر مي پرسد:
پدر و مادر شما به اينکار راضي اند.
— بلي کاملاً.
پدر و مادر طرف چطور؟
— آنهاهم موافق اند.
پس مشکل شما چيست؟
— مشکل مه ايست که چطور روحيه شوم ره به شنيدن اين خبر آمده کنم.

Луғат

سرگرم – кўнглидан, дилдан
شوهرم، شورم – эрим маъносида

انعام

مردی در هوتل موقع شمردن پول هایش متوجه شد که نوت هزار افغانیگی خود را کم کرده اس غرق تفکر بود که خدمتگار هوتل نزدش آمده و گفت: –میدانم حتما پولتانره گم کرده این. مرد با تعجب گفت: –شما ایره از کجا میدانین. خدمتگار گفت: –پولت ره من یافته ام و دست در جیب خود گذارده نوت صد افغانیگی ره برای طرف مقابل داد. مرد با تعجب گفت: –پولی ره که مه گم کرده ام هزار افغانیگی اس نه ده نوت صد افغانیگی. خدمتگار گفت: –من پول ره قصدا خورد کدم. بخاطر ایکه هر وقت مسافری به هوتل می آید مه مجبور استم نوت های هزار افغانیگی ره برایش خورد کنم. تا برای مه ازین پولهای خورد شده انعام بتن.

Луғат

پولتانرا، پولتنره – пулингизни
انعام – чойчақа

مار

احمد همیشه از شکارش تعریف میکرد و ادعا داشت که شکارچی ماهری اس و بهمه چیز معلومات دارد. تصادفا در مجلسی که راجع به مار عینکی سخن به میان آمد. احمد سرفه بلندی کرده و به غرور زیاد گفت: –بنده چند سال قبل به هندوستان سفری کرده بودم اتفاقا مار بزرگ عینکی به مه حمله ورشد. –میدانید؟ مار عینکی خطر ناکترین خزندگان اس. درین اتنا یکی از رفقاییش گفت: –چطور بامار مقابل شدی؟

—هیچ وقتی بمه نزدیک شد به طرفم حمله کرد. مه فوراً با چوبی که در دستم بود عینکش را از چشمش دور کردم. حیوان جایی را دیده نمیتوانست. گزندی برای مه نمی توانست برساند.

Луғат

даъво қилмоқ – ادعا داشتن

қарама-қарши – مقابل

кобра - مار عینکی

در کشتی

دورفیک دیوانه سوار یک کشتی کوچک شدند. ناگهان کشتی در آب غرق شد یکی از دیوانه ها خودش را نجات داده به ساحل رساند و دیگری در آب در حال غرق شدن بود.

دیوانه اولی دو باره داخل آب شده و آواز میداد.

—رفیق تشویش نداشته باش و ترسی بدل راه بده. مه که خودرا نجات دادم حالا برکشتم که ترانجات بدهم.

Луғат

қўрқувға тушма—ترسی بدل راه مده

در داخل سرویس

دودیوانه داخل موتر پهلوی هم نشسته بودند. یکی از آنها روبه دیگری کرده پرسید.

—بیخشید آقا، ممکن اس بگویید...

دیوانه دیگر نگذاشت گپ اولی تمام شود و جنتری کوچکی که در جیب خود داشت بیرون کرده جواب داد.

دیوانه اولی باخوشحالی گفت:

—امروز چهارشنبه اس.

—تشکر میکنم آقا پس رسیدم...

—مه همین جا پیاده میشوم.

Луғат

срoуис – سرویس

календарь, таквим – جنتری

тушаман (автобусдан) – پیاده میشوم

در موقع تفریح

دو بچه موقع زنگ تفریح با هم صحبت می کردند اولی گفت:
چرا با وجود آنکه پدر تو بوت دوز اس، مادرت بوت قتنکی نداره.
دومی گفت:
تو بیشرم بیچاره، که پدرت داکتر دندان اس ولی برادر خورد تو، فقط سه دانه دندان داره.

Луғат

بیشرم – уятсиз
تفریح - танаффус

آدم گرسنه

دو نفر در راه با هم مشغول صحبت بودند، یکی از آنها گفت:
دوست عزیز مثل اینکه امروز چای صبح را نخورده ای، خوب گرسنه هستی؟
دوستش جواب داد:
بلی راسی که نخورده ام، خوب شما از کجا فامیدین؟
دوست اولی جواب داد:
خیلی ساده فامیدم، چون وقتی شما سخن میزنید، نصف کلمات ره میخوریدین.

Луғат

گرسنه – оч
فامیدن – тушунмоқ

صفحه اعلانات

در یکی از روزها وقتی رئیس شرکت، سر زده وارد شرکت شد، دید یکی از کارمندان در حالیکه پایش را روی میز گذاشته، غرق مطالعه روزنامه اس.
کارمند وقتی متوجه رئیس شد، خودش را جمع کرد و اما رئیس خیلی دوستانه گفت:
آرام باشید خودتانرا ناراحت نکنید، فقط خواهش میکنم ضمنه خواندن روزنامه صفحه اعلانات را نیز مطالعه بفرمایید، زیرا ممکن اس با این کار بتوانید شغل تازه ای برای خودتان پیدا کنید.

Луғат

اعلانات – эълонлар
شرکت – ширкат, корхона

سر زده – бош сукиб, мўралаб
شغل تازه – янги иш

چرا غمگین هستی

دختر و پسر جوانی که از ده بودند دست در دست همدیگر در جنگلی راه میرفتند، چشم شان بگای افتاد که صورت گوساله اش را می لیسید. پسر جوان که از فرط خجالت سرخ شده بود، آهسته گفت:
—چقدر دلم می خواس مه هم می توانستم همینکار را بکنم.
دخترک بالهن شیطانت آمیزی جواب داد:
—چرا معطلی، کسی نیست که جلوترا گرفته باشد، اتفاقاً گوساله هم از خود شماس.

Луғат

لیسیدن – яламоқ
لهن شیطانت – шайтонча сўзлаб

نکته!

نویسنده مشهور می نویسد:
يك زن براي اینکه خوشبخت باشد بدو چیز ضرورت دارد:
۱- تکه چربی: اگر تکه نخي قشنگ.
۲- ويك شوهری که بتواند هر وقت خانم خواس، آنها را برایش جا بجا کند.

Луғат

نکته—зукколик, ўткир фикр
تکه چر بي—аъло даражали мато
تکه نخي—пахта ипли газлама

مه در آسمان چه میکنم

مرد مستی از میخانه بیرون شد، قبل از بر آمدن او باران مفصلی باریده بود و در گوشه های سرک جمع شده بود، اتفاقاً در همان لحظه که او بیرون بر آمده بود مهتاب هم از زیر ابرها بیرون شده پرتو افشانی میکرد.
مرد مست عکس مهتاب را در آب جمع شده دیده پاسبانی را صدا کرد پرسید:
— این چیست؟

پاسبان جواب داد:

— این، مهتاب اس.

مرد مست با خنده گفت:

— مهتاب ... پس مه در آسمان هستم ... نمیدانم در آسمان چه میکنم.

Луғат

باران مفصلی باریده— роса ёққан ёмғир

دو نفر را گرفتیم اما ...

یکروز در یکی از شهرهای امریکا پولیس میخواس دزد سابقه داری را دستگیر کند. بنابر آن سه قطعه عکس دزدی را که یکی از یک طرف صورت دیگری از طرف دومی صورت و سومی از مقابل عکس بر داری شده بود بین افراد پولیس توزیع کرد تا در دستگیری وی اقدام کنند. افراد داخل اقدامات شدند. دو روز بعد به اداره مرکزی این خبر فرستاده شد: از دزدان فرادی دو نفرشانرا دسگیر کردیم اما سومی هنوز بدست نیامده.

Луғат

عکس بر داری — суратга олиш

دستگیر کردن — кўлга олмоқ, кўлга туширмоқ

چرا اینقدر حمام!

اولی: پریروز کجا بودی؟

دومی: رفته بودم حمام.

اولی: دیروز هم نبودی... دیروز کجا رفته بودی.

دومی: دیروز هم حمام رفته بودم.

اولی: امروز کجا رفته بودی؟

دومی: امروز هم حمام رفته بودم.

اولی: ای بابا چقدر حمام ... فردا کجا هستی؟

دومي: فردا هم حمام ميروم.
اولي: لاحول والله ... اينقدر حمام چرا ميروي؟
دومي: آخر مه مدتي اس که در حمام بحيث کيسه مال کار ميکنم.

Луғат

хаммом ходими (уқаловчи) – کيسه مال

گوش خاله جان

مرد ناخوان نزد نامه نويسي رفت. از او خواس تا براي برادرش نامه اي بنويسد.
هر چه مرد ناخوان ميگفت نامه نويس برایش نوشت. در آخر با صداي بلند داد زد و گفت:

– به خانه جانم هم سلام برسان!
نامه نويس گفت:

– مرد حسابي، مه که نزيك تو نشسته ام، چرا داد ميزني؟
مرد ناخوان گفت:

ميخواهم بسيار بلند بنويسيد، چون گوش خاله جانم سنگين اس.

Луғат

داد ميزني – бақиряпсан

سنگين است – том битган, кар

در صنف

معلم: اجسام شفاف را تعريف كنيد.
شاگرد: اجسامي اند که اشيارا از پشت آنها مي توان ديد.

معلم: مثال بدهيد

شاگرد: مثل غربال.

Луғат

اجسام شفاف – тиниқ нарса

غربال – ғалвир

سه ديوانه

روزي سه ديوانه راجع به روز تولد خود گپ ميزدند.

هر يکي روزي را گفت.

سومي گفت: مه بروز جمعه تولد يافتم.

دیوانه اولی و دومی به دیوانه سومی خندیدند و گفتند که:
روز جمعه رخصتی عمومی اس

مشکل تانرا بگوئید

سوال – شوهرم در وقت خواب بسیار حرف میزند. چاره چیست؟
نیش و نوش – شوهرتان را در وقت بیداری به حرف زدن مجال بدهید!
سوال – در این روزها صاحب فرزندی شده ام ولی نام مناسب برایش پیدا کرده
نمی‌توانم شما يك نامك خوب برایم بگوئید.
نیش و نوش – به لست مستحقین آپارتمانها که یکی دو بار نشر شده و یا به
راهنمای تلفون ها مراجعه کنید!
سوال – شنیده ام ساعت های بند دستی اختراع شده که زنگ میزند آیا ممکن
خواهد بود ساعت مه هم این امتیاز را پیدا کند؟
نیش و نوش – بلی ساعت تانرا چند روز در جای نمناك بگذارید "زنگ" میزند!

Луғат

نیش و نوش – наштар, бигиз
لست – рўйхат
آپارتمان – кўп каватли уй (дом)
لست مستحقین آپارتمان – олувчилар рўйхати-уй (дом)

كانكور

سوال – بهترین حلال مشکلات چیست؟
جواب ها:
۱ – واسطه؟
۲ - رشوت؟
۳ - خلق خوش؟
۴ - هر سه جواب درست اس.
سوال – کدام یکی از اینها زیاد دیده میشود؟
جواب ها:
۱ - بیرو بار سرویسیها؟
۲ - صعود قیمت ها؟
۳ - مو تر های دولتی در هنگام انتقال سودا از پیش فروشگاه؟
۴ - هر سه جواب درست اس.
سوال – کدام یکی از اینها کمتر دیده میشود؟

جواب ها:

۱ - بوره؟

۲ - تیل؟

۳ - برق؟

۴ - آب در یای کابل؟

خوانندگان محترم بد لخواه خود یکی از جوابهای ارائه شده را نشانی کرده عنوانی اداره روزنامه "انیس" بفرستند. به بهترین جواب ها یکمگس گش که الی اخیر حوت گرنتی میشود جایزه داده میشود.

Луғат

оламон, тўда-бар

канкурс – کانکور

صارعود قیمت-қимматчилик, кўтарилиши, нарх-навонинг

از قاموس نیش و نوش

از نظر دور از دل دور:

خانه های سر کوه

مرض مزمه: بیرو کراسی:

داروی درمان گر: نیش و نوش.

ارزان بی علت نیست: کالا های لیلامی.

مزد زیاد کار کم: محصول صفائی.

تب دارد و مرگ نه: کرایه میتر های برق و آب.

تجارت بی سرمایه: فالبین های روی جاده.

مار استین: همکار مغرض.

درخت بی ثمر: همکاران بی دانش.

دروغ شاخدار: خبرهای بی بی سی.

اقدام علاج ناپزیر: جرایم خبازان و قصابان.

چاه کن در چاهاس: انسان های بد کنش.

ملخک یکبار جستی، دوبار جستی آخر بدستی: سارقین شعر و ادب.

سزای قروت آب گرم: گران فروشان در چنگ مفتشین.

Луғат

مرض مزمه-доимий касаллик

لیلام-арзон-аукцион

محصول صفائی-турар жой ҳақини йиғиш

کالا های لیلامی - арзонлаштирилган товарлар

همکار مغرض—ғаразли ёрдам
دروغ شاخدار — ёлгон лофлар
خباز—нонвой
بد کنش—ёмон ниятли, чоҳ қазувчи
ملخک—чигиртка
سارقین—ўғريلар

نکته ها

نقاش نزد دیوژن فیلسوف معروف یونانی اظهار داشت:
—نقاشی را رها کرده و به طبابت مشغول شده ام. کدام يك از این دو شغل به نظر شما بهتر است؟
دیوژن گفت:
—این کار به زیادتى عقل تو دلالت دارد.
زیرا خطایی که در نقاشی واقع شود. هر دیده او را بیند و لي خطایی که در طب واقع شود خاک آنرا بپوشاند.

Луғат

نکته ها—фикр
دیوژن—Диюжан (исм)
دیده—кўрувчи, кўз

جنازه بي را به راهي ميبرند که فقيري با پسرش در آن ايستاده بود.
طفل ضمه اشاره به تابوت از پدر پرسيد:
—بابا! درينجا چيست؟
پدر گفت:
—آدامي.
طفل پرسيد:
—کجايش ميبرند؟
پدر گفت:
—جايي که نه خوردني باشد و نه پوشيدني، نه هيضم باشد و نه آتش، نه زر باشد و نه سيم، نه بوريا باشد و نه گلیم.

طفل گفـت:

–خير، به خانه مامي آورند!؟

Луғат

هيزم–ўтин

بوريا–бўйра

گليم – гилам, наMAT

جن و پري

از مردی که زن کره – المنظري داشت پرسيدند:

–آيا جن و پري ديده اي يانه؟

مرد جواب داد:

–تا چند وقت پيش نديده بودم اما يکروز که زنم را همراه بازن مقبول همسايه
يکجا ديدم هم جن ديدم و هم پري.

اعتراف در شب عروسي

تازه عروسي با خجالت و حيا روبه شوهرش کرده گفت:

–عزيم حالا که زن و شوهر شده ايم پس بايد هيچ چيز را از هم پنهان نکنيم. مه
بايد براي تو بگويم که موهاي سرم عاريه اس.

داماد با خونسردی جواب داد:

–ناراحت نباش عزيم، مه هم يك زن و دو طفل ديگر نيز دارم.

Луғат

عاريه–парик

المنظر–кўриниш

جن–жин

پري–пари

از هم پنهان کردن–бир-биридан яширмақ, бир-сақламақ

حرف و ژست

бир қайнови ичида гаплар

ميگويند کسی که موقع حرف زدن زياد غالمغال ميکند مسگر اس.

مسگر - мисгар

غالمغال-жанжалкаш, урушқоқ

کسي که موقع حرف زدن متواتر دستش را به سر و صورتش مي کشيد سلمان اس.

сартарош - سلمان

کسي که شمرده شمرده حرف ميزند تحويلدار بانک اس.

банк ходими - تحويلدار

و آن کس که هنگام حرف زدن متواتر به آسمان نگاه ميکند کقتر باز اس.

каптарбоз - کقتر باز

شخصي که موقع حرف زدن با انگشتان دستش بازي مي کند تاپيست اس.

машинистка - تاپيست

کسي که هنگام حرف زدن به چپ و راست نگاه ميکند راننده اس.

шофер, хайдовчи - راننده

هفت روز از يك عشق

روز اول: نگاه زير کاسه

روز دوم: لبخند شيطان صفتانه

روز سوم: گفتگوي دوستانه

روز چهارم: گردش مخفيانه

روز پنجم: گفتگوي خصمانه

روز ششم: نگاه خشمگيانه

روز هفتم: فرار جانانه.

دواي کمياب

داکتر صاحب از مدتي اس که کمرم درد ميکند و خيلي هم احساس مانده گي

وخته گي ميکنم.

آيا ضرب نخورده؟

نه خير...

سابق از کدام بلندي نفتادي؟

نه خير...

کسی شمارا لت و کوب نکرده اس؟
هیچ نه...

هوم ... پس چه فکر میکنی؟ ... کدام علت ظاهری هم نداره
راسی یادم رفته بگویم که ده ای روزها بایسکلم خراب شده و ده همی چند روز
ده سریس به شهر میروم احتمال دارد تکانها بیکه سرویس روی سرک قیرمی
خوره باعث شده باشه.

کاملا صحیح اس (داکتر نسخه نوشت و به مریض داد و مریض بیچاره آنرا به
دواخانه برده به دوا ساز پیش کرد دواساز آنرا چنین می خواند...)
قیر ... یک موتر

ریگ و جغل بقدر لزوم توسط ده نفر کار کرده چقری های سرک شهر انداخته و
تپک شود تا رفع کمر دردی را کبین سرویس ها گردد.
دواساز رو به مریض کرده گفت:
ببخشید این دوا خیلی کمیاب اس.

Луғат

تیک- текис, тебраниш
قیر - асфальт йўл
ریگ- кум
کمیاب - топилмайдиган
لت و کوب کردن- тепмоқ
هوم- ха демоқ
جغل- шағал
چقری- чуқурлик

گفتگوها

داکتر: سكرت را بس كنيد!
بیمار: مه اصلا سكرت نمي كشم.
داکتر: الكول را بس كنيد!
بیمار: مه تاكنون لب به مشروت نزده ام.
داکتر: آيا چپس كچالو را دوست داريد؟
بیمار: بلي. بسيار زياد.
داکتر: پس خوردن كچالو را بس كنيد.

Луғат

ичмаган, оғзига олмаган, лаб тегизмаган – لب به مشروب نژدن
چپس كچالو – ковурилган картошка (карсилдоқ, чипсы)
كچالو – картошка

مادر: طفل زياد گر يه مي کند، نمي خوابد. بگزار آهنگي برا ييش بخوانم.
پدر: اما نخست كوشش كن كه همگوني بين آواز تان ايجاد شود بعد آهنگ
بخواند.

Луғат

همگوني – ўхшаш

ترافيك راننده بي را كه از اشاره سرخ عبور نموده بود متوقت ساخت. راننده
بلافاصله به او گفت:
– لايسنس را مي خوامي.
ترافيك:

– نه كف دستت را نشان بد هين. مه ميخواهم فال زنده گي توره ببينم كه با اين
عادت راننده گي چند سال ديگه عمر خواهي كد.

Луғат

ترافیک – транспорт милицияси ГАИ ходими

مه ماندن و الانیستم

رئیس صاحب عین الله خان روي چوكي چرخكي نشسته شدیداً مصروف تا و بالا
نمودن دوسیه ها بود كه اسلم جان كارمند همان موسسه در حالیکه طرف راست
رويش به علامت جمع پلیستر و پیشانی اش كبود شده بود با وارخطايي داخل اتاق
شده گفت:

- رئیس صاحب، مره كار داشتین ؟

- عین الله خان كه هنوز هم مصروف پالیدن بود، بدون آنكه نگاهی بطرف اسلم
جان نماید جواب داد:

- بیا، بیا اسلم جان، بشین، میخوام همراهیت جدي گپ بزیم.

اسلم جان جرات نکرده بالاي چوكي بنشیند و در حالیکه زبانش از وارخطايي
كلايت میگرد گفت:

- صاحب ملامت هستم... بخدا برتان وعده می‌تم که خوده اصلاح میکنم ... باور کنین رئیس صاحب که ... مه ... اصلاً ...

عین الله خان که تازه متوجه چهره پرت و پوست شده اسلم جان شده بود پرسید!

- هم‌رای کسی جنگ کدی یا که دیشو باز خوده غرق ساخته بودی؟
اسلم جان که قطرات عرق دو طرف پیشانی اش را چراغان ساخته بود جواب داد:

- والله رئیس صاحب تصادفی شد ... هم‌رای دوستها بند ماندم ... قسم می‌خورم که دگه ده دان نمی‌زنم ...

عین الله خان گپ اسلم جان را قطع کرده پرسید: - اخطار دیدی؟ -حالی نی صاحب، ده سابق سه مرتبه اخطار شفاهی برم داده بودند. - اخطار شفاهی هی مهم نیس. درسه‌ایت چطور اس؟
-کدام درس؟

-تو خوده مکتب شبانه می رفتی، خلاص کدی؟

-نی صاحب، راس بگویم ایلایش کدم، یکی وخلص. حوصلیش نبود.

-پلان کاره‌ایت چطور اس؟

-صاحب نود و پنج فیصد.

-آفرین!

عین الله خان قلم را گرفته در فورمه یی که بالایی میز بود نوشت "نود و پنج فیصد پلان کاره‌ای خود را تطبیق نموده اس".

اسلم جان در حالیکه بطرف زمین نگاه میکرد گفت:

-نی صاحب، نود و پنج فیصد از پلان پسمان هستم.

-تو مره یاد نتی. مه خودم می‌فامم که ده فورمه چی نوشته کنم. صرفه جویی میکنی؟

-بلی صاحب چطور نمیکنم ده قسمت انرژی برق موسسه صرفه جویی میکنم.

-چطور؟

-صاحب، هفته دو روز بالایی وظیفه نمی‌آیم، چراغهای دفترم خاموش می‌باشد، همی اس صاحب که از برق صرفه جویی میشه صاحب.

عین الله خان در فورمه چنین نوشت "در قسمت انرژی برق شدیداً صرفه جویی میکند".

- هم‌رای سپورت چطور استی؟

اسلم جان آهسته جواب داد!

- صاحب، روزهاییکه از وظیفه وقت تر خانه میرم، هم‌رای بچه‌های کوچه فوتبال میکنم. ده کوچه مره سر تیم میگن. رئیس صاحب، مره زیاد تر آزار میتن.

هر جزايي که برم ميتن بيتن ... مه ملامست هستم ... گفتم دگه ده دان نميزنم ...
قول ميتم که خوده اصلاح بسازم

عين الله خان با آواز بلند پرسيد:
- غالمغال نکو، جند ساله استي؟

- صاحب، بيست و چهار ساله، پاي به بيست و پنج مانديم.

- به اي حساب، تو جوانترين کارمند موسسه ما استي، اي شد يك، دوم اينکه
صرفه جويي ميکني، دگه اينکه ورزشکار استي، اي شد چهار، ده پلان هم پيش
اسي، اي شد هفت. البته که بعضي نواقص داري، اما پروا نداره ...

ما بايد يك کارمند جوان و فعال خوده به مقام بالا معرفي کنيم.
برش جايزه و تحسين نامه ميتن. اگه اول نشدي مقام دو مه، خودم برت گرانتني
ميکنم.

اسلم جان دست خودرا بالاي ميز عين الله خان زد و گفت:

- چرا مقام دوم؟ صرفه جويي ميکنم، سر تيم هستم پلانم برتان معلوم اس. چرا
دوم شوم؟ آدم کارکنده، جان بکند باز دوم شوه. ني صاحب مه ماندن والا نيستم ...
مه ده بالاها شکايت خات کدم. باز مسووليتش ده گردن شما خات بود ... مه
ماندن والا نيستم.

Анис, №17, 1988 йил

Луғат

تا و بالا نمودن دوسيه – делоларни титкилаб

وار خطايي – иккиланиш, ҳаяжонланиш

پلاستر – пластирь

کلالت کردن – чўчиб дудуқланмоқ

پرت و پست شده – башараси қашқа бўлган

ديگر در دهن نميزنم، دگه ده دان نميزنم – бошқа оғизга олмайман

تنبيه دادن، اخطار دادن – огоҳлантириш бермоқ

ترک کردن، ايلا کردن – тарк қилмоқ, ташлаб юбормоқ

اقتصاد کردن، صرفه جويي کردن – тежамоқ

پول عروسي بلاي جان داماد

در پاي ديوار خرابه و دود آلودي که هنوز هم دستک هاي سپاه و نيم سوخته و
توته پرچه هايي کلوخ و سنگ به گوشه و کنار ديوارهاي از هم پاشيده آن ديده
ميشود، چند تا مرد پهلوي هم نشسته بودند، آفتاب ملايم بهارگرمي لذت بخشي
داشت. رفت و آمد آدم هاي دهکده مانند هميشه باين طرف و آن طرف به چشم
ميخورد، يکي بيل بر شانه گرفته و ديگري ياگاوهاي قلبه اش به سوي کشت و

کار خود روانه بودند. بچه ها و دخترها با پاهای برهنه مشغول بازی های بچه گانه خود بودند. یکی از آن مردهاییکه چای می نوشید چایجوش سیاه دود آلود را از زمین برداشت و به مرد پهلوی خود گفت:

- میرداد کاکا!

چای برت پرتم؟

- نه بس اس، بسیار خوردم.

مرد چایجوش را بر زمین گذاشت و پس از لحظه بی سکوت دوباره گفت:

- میرداد کاکا!

امروز يك كمی پریشان مالوم میشی، گپ نه می زنی؟!

میرداد با دستمال گل سیب خود عرق های پیشانی را پاک کرد و با خود گفت:

- ای جوانی!

یادت بخیر، قطی نوار را باز کرده و ماده سبزرنگی را زیر زبانش انداخت و بعد ادامه داد.

- قصه هایم از امروز نیست، از گذشته هاس، هر زمانیکه به این، خرابه می بینم، جگرم خون میشه، یاد او وقتا پیر و زمین گیرم ساخته.

آدم هاییکه همراهش نشسته بودند، همه چشم و گوش شدند و با دقت تمام منتظر شنیدن بودند.

- دی ای خانه يك وقتی فامیلی زندگی میکند. فامیل بیادرم ...

یکی از آن مردها با تعجب پرسید:

- فامیل بیادرت؟!

- آری، فامیا بیادرم، همراي فرزندانې شان، زندگی خوب داشتن، بیادرم دهقانی میکند و تقریباً ده سیر تخم زمین داشت و از حاصل او زندگی شباروزی خوده پیش میبردن، یکی از پسرایش، برادرزاده ام مراد ده یکی از قطعات اردو عسکر بود و شبای جمعه که می آمد همراي پدرش در کارا بازو میداد وده تلاش ای بودن تا مراده زن بیتن. مراد با دختری از خویشاوندایش به نام مریم از طفلی نامزد بودن. از عسکری اش چیزی نمانده بود، او یکی دو ماه باد ترخیص میشد، به همی خاطر سرشتی عاروسی ره میگرفتن، يك اندازی زیاد آرد و برنج و روغن ذخیره کده بودن تا بتانن يك عارو سی آبرو مهدانه ره براه باندازن، مراد مریمه بسیار دوست داشت و همیشه که از شار میامد، توفه های خوب به او می آورد، اما افسوس همه آرزو هاشان به خاک برابر شد ...

میرداد ادامه داد:

- آری همه به خاک برابر شدن، اشرار آدم کشا، همه دارو ندارشان به آتش کشیدن. مه ده او وقت کارگر بودم ده فابریکی نساجی کار میکنم. یک دوست داشتم. نه! دوستم نه، يك شیطان يك جانی و آدمکش، نامش غلام بود، وقتیکه

نمایش به عسکری بر آمد بخاطر قمار ویله گردی و دگه کارای خراب از عسکری گریخت و از ترس قانون با اشرار یکجا شد. او بعدها مرا می ترساند، و می گفت که به فابریکه نروم و به دولت خود کار نکنم. اما مه هر دفعه جواب سخت می دادمش.

- یگ روز بیادرزاده ام مراد، از عسکری به خانه آمده بود و با پدر و مادر خود ده باره عاروسی گپ می زدن پدرش همه چیز عاروسی ره تیار کده بود و تنها یگ اندازه پیسه ضرورت داشت و اوره هم با فروختن گاو قلبه پی اش که توسط پسر شانزده ساله اش سخی داد به بازار روان کده بود پوره میکد سخی داد با خوبیکه در دست داشت گاوره پیشاپیش خود هی میکد. هنوز به بازار نه رسیده بود که غلام به او روبرو میشود و باچال و فریب از سخی داد می پرسه:

- سخی داد بچیم! کجا میری؟

- گاوره به فروختن می برم.

- به فروختن! به خاطر چی؟!

- بخاطر عاروسی بیادرم.

- برادرم عاروسی بیاوره.

بسیار کلان گرفته، کل خویش و قوم خوده خبر میکنیم. چند سیر روغن و چند سیر برنج جمع کدیم.

- با فروختن ای گاو پیسه پی عروسی خوپوره نه میشه؟

- یگ سی هزار افغانی ده خانه داریم.

- بسیار خوب اس، اما یادت نره ماره هم خبر کنین.

- خیرت میکنیم.

غلام میروود و سخی داد گاو را آهسته آهسته به طرف بازار میبرد ...

ساعتای تقریباً دوازده بجه همو روز مراد با یگ اندازه سودا هاینکه خریده بود، از عسکری راسا به فابریکه پی که مه ده اوجه کار می کدم آمد و گفت:

- کاکا جان شب به خانه ما بیایی.

گفتم:

- به چشم پسرم بی ایم.

بسیار خوش بود، مه اوره دوست داشتم، جوان دلیر بود، خدا گردنمه بسته نکه ساعتای چار یا چهار و نیم بجه پی بعد از چاشت بود که از فابریکه به سوی خانی بیادرم روان شدم کوشش داشتم که پیش از افتو نشست خوده به اونجه برسانم، تند تند قدم می زدم هوشم به سرم نبود ده تمام راه به فکر عروسی، مراد بودم، به خانه پی بیادرم نزدیک شده میرفتم، ناگهان داد و فریادهای مره به خود آورد، وارخطا شدم صدای مردم، و بچه ها ده دلی کوچه و بازار بالا بود، نفس زنان به دویدن شروع کدم. ناگهان از واشت دانم باز ماند، شوله های سرخ آتش

بود که زبانه می کشید، بچه ها و آدم ها با داد و فریادها، ای سو و او سو می دویدن و او می آوردن تا شوله های آتشفشان خاموش کنن. مه هر طرف می دویدم و فریاد می زد اما صدایم مثلیکه به جای نمی رسید، صدای گریه آلود مره به خود آورد:

- کاکا جان!

کاکا جان! ...

دفعه‌ای دیدم که سخی داد بیادر خورد سال و خواهرش به سوی مه می دوان گریه های غم انگیزشان دل مه از جایش کند.

- کاکا جان، خانه ماره سوختاندن، اونا ره کشتن

خواهرش هم جیغ میزد:

- مادر جان! مادر جان! ...

- برادر خورد ساله شان هم با سرو روی خاک آلود با آواز بلند زار زار گریه می کد ...

دیگه شوله های آتش خاموش شده بود و تنها دود بود که به هوا بالا میشد. همه چیز در شوله های آتش سوختن و خاکستر شدن ...

- میرداد کاکا راسی که ماره هم جگرخون ساختی. ظالما، جز آدمکشی دگه چه کار دارن و باز خوده مجاهد میگن، مسلمانی همیس.

ده ای وقت مراد از آنها پرسان کد:

- چه گپ اس!

چه می خواهین!؟

- یکی از آنها با غضب گفت:

- ما مجاهدین اسیم، به خاطر کمک آمدیم، هر چه دارین بتین !!

مادر مراد که از ترس لب هایش می لرزید به او ها گفت:

- نمیتم برای پسر جمع کدم.

اشرار خدانا ترس بدون پرسان صندوقا، بچه ها را کندوها ره سرو زیر کدن، سخی داد که تازه از بازار آمده بود، از پشت در آنها ره می دید، از ترس می لرزید و زبانش بند شده بود، زمانیکه میخواستن بچه کالا ره باز کنن، مادر مراد به او ها حمله کد و نه گذاشت که بیگانه بچه ای کالایشه باز کنه، مراد و پدرش هم ده ای گپرو دار دست و پا می زدن. سخی داد دگه تاقت ناورد و فریاد زنان به سوی کوچه دهکده دوید.

- های مردم!

های مردم!

کمک کنین! کمک! اشرار به خانی ما حمله کده ...

اما ديگه دير شده بود و تا آمدن مردم در ديوار دود بالا مي شد و به يك چشم به همزدن شوله هاي آتش از هر طرف زبانه کشيد، سخي داد و خواهر و برادر کوچکش با داد و فريادها تلاش مي کدن که به خاني آتش گرفته اي شان داخل شون تا ما آمديم براي شان نجات بتن. اما شوله هاي آتش و مردم مانع رفتن شان مي شد. لحظه اي بعد جز توده اي خاکستري چيزي باقي نمانده بود، سخي داد بيادر و خواهرش زار زار گريه مي کدن ...

چند تا مرد در پاي ديوار خرابه و دود آلود پهلوي هم نشسته بودند و به چوب هاي نيم سوخته و ديوارهاي از هم پاشيده آن با تاثر مي نگريستند، رفت و آمد آدم هاي دهکده به اين سو و آنسو ديده ميشد. بچه ها و دخترها با پاهاي برهنه مشغول بازي هاي طفلانه، خود بودند ...

Анис, 1982 йил декабр

Луғат

пиру زمینگر ساختن – каритиб букчайтирмоқ

دیگر – бошқа

برهنه – ялангоёк

چشن و گوش شدن – кўз-кулоқ бўлмоқ

نامزاد – унаштирилган

داد و ندارشان – бор йўқлари

قمار، ويله گردي – дайди، киморбоз

خدا گردنمه بسته نکند – эсимда бўлса

چال، مکر، فريب – ҳийла، алдов

تند تند – катта катта

بچه – соат

از وختت دهانم بازماند، از داشت دانم باز ماند – ваҳшатдан оғзим

очилиб қолди

در رستوران

(شخصي وارد يکي از رستورانهاي دولتي کابل ميگردد و عقب ميز مي نشيند. پيشخدمت ملبس با دريشي سياه و نکتايي، نزديک ميز مشتري ميشود).

پيشخدمت – (با احترام زياد) سلام، چه فرمايش دارين؟

مشتري – سلام، يك چاپنک چاي سياه.

پيشخدمت – همراه کيک؟

مشتري – ني، بدون کيک.

پيشخدمت – چاي بدون کيک نداريم.

مشتری - چرا ندارین؟
پیشخدمت - همی قسم امر شده صاحب ... چای معه کیك اسفنجی سی و پنج افغانی.

مشتری - عجیب اس. چای معه کیك خود ارین؟
پیشخدمت - هر قدر که خواسه باشین داریم صاحب.

مشتری - خی چرا بدون کیك ندارین؟
پیشخدمت - صاحب خمی قسم امر شده.

مشتری - (فکر می کند) تو باش ... بیادر ... حالی چطور میشه؟
پیشخدمت - والله اگه بفامم صاحب که چطور میشه ...

مشتری - چای خو آورده می تانین؟
پیشخدمت - هان صاحب چرا نمی تانم!
مشتری - کیك هم آورده میتانین؟
پیشخدمت - می تانم صاحب.

مشتری - امکان داره که چایه بیارین و کیكه نیارین؟ خوب فکر کنین ...
پیشخدمت (بعد از فکر نمودن) نی صاحب امکان نداره.

مشتری - چطور امکان نداره؟
پیشخدمت - همی قسم امر شده صاحب. (هر دو خاموش هستند)

مشتری - (دست پیشخدمت را بدست خود می ماند) وارخطا نشین. بنشینین.
(پیشخدمت را بالای چوکی نزدیک خود می نشاند) شما چای دارین؟
پیشخدمت - داریم صاحب.

مشتری - کیك هم دارین؟
پیشخدمت - کیك هم اس صاحب.

مشتری - چای بیارین، اما همرایش کیك نیارین ...
پیشخدمت - (سر خود را به علامت مهفی شور میدهد) نی نمیشه صاحب ...
مشتری - بیادر گلم چرا نمیشه؟

پیشخدمت - همی قسم امر شده صاحب. (نکتایی خود را کمی سست میکند)
مشتری - يك دفعه امتحان كو، ده آشپزخانه برو - تنها يك چاینك چای سیاه بیار بدون کیك. تو يكدفعه برو ببی كه میشه یا نمیشه.

(پیشخدمت در حالیکه عرق نموده اس آهسته آهسته بطرف آشپزخانه رستوران می رود چند لحظه بعد يك چاینك چای با پباله میاورد)
پیشخدمت - اینه صاحب چای خالی ...

مشتری - (با خوشحالی) اینه دیدی بیادر هیچ کار دنیا نا شد نیس ...
پیشخدمت هان صاحب ... پولش سی و پنج افغانی شده ...

مشتری - اینه پول تان. اما چرا سي و پنج افغاني؟ سي و پنج خو همراي كيك بود ...

پيشخدمت - صاحب همي قسم امر شده ...

Луғат

پيشخدمت - официант

مبلس - кийим

دریشي - костюм

كيك اسفنجي - кекс

معه - бошқа

والله اگر بفهمم، والله اگه بفامم - худо ҳаки, агар билсам

ملاقات تصادفي

مردی با موهاي سیاه و چهره سرخ رنگ که بالا پوش خیلی درازي پوشیده بود، از اضطراب زیاد عرق کرده بود او بي جهت تکت سر و یس خودرا در ماشین سوراخ کننده تکت داخل کرده چند ثانیه منتظر مي ماند و بعد دوباره تکت را بیرون میگرد و میدید که سوراخ شده یانه ولي سوراخي در آن بنظر نمی رسید، ازینکه چندین مرتبه اقدام کرده بود ولي به نتیجه نرسیده بود ناراضی و ناراحت بنظر میرسید ... او باز هم تکت را به ماشین داخل کرده در حالیکه صداهای نا فهمومی که ناشی از عصبانیتش بود از دهانش خارج میشد میکوشید تکت خودرا سوراخ کند. قدری به او نزدیک شدم تکت او را از دستش گرفتم و گفتم:

- به این ترتیب گذاشته میشود و به این ترتیب قسمت پائین ماشین یعنی این دکمه فشار داده میشود ... ببین تمام شد ... می بینید که تکت تان سوراخ شد .. حالا میتوانید به موتر سرویس سوار شوید. او از دیدن تکت سوراخ شده خود خوشحال شد و با تعجب گفت:

- اوه متشکرم.

بعد دقیقانه نگاهی بمه انداخت و تکیه دوباره چشم خودرا از مه باز گرفته به تکت نظر انداخت احساس کردم که مه قبلاً او را در جایی دیده ام متوجه شدم که چهره او برایم آشنا ست.

- ماو شما گمان میکنم همدیگر را می شناسیم.

- بلی ممکن اس ... مه هم چنین فکر میکنم.

متفکرانه يك بار بسرا پام نظر انداخته ادامه داد:

- در جایی شمارا دیده ام ... اما نمیدانم در کجا؟

- مه هم همینطور.

- در نمایشگاه کشتار خوک ها در شهر پاراز جیک با هم ندیده ایم؟

- نه ... امکان ندارد ... براي اينکه مه هنوز به آن شهر نرفته ام.
 او بعد از لحظه تفکر چشمتي زد و گفت:
- اوه شايد شمارا در اسينش کنترول حيوانات حامله ديده باشم بلي؟ گفتم:
- نخير ... شما مرا با کدام شخص ديگر عوضی گرفته ايد.
 مرد مو سپاه با جهره سرخ دوباره عرق هاي خود را پاك كرد بعد تبسمي نموده گفت:
- البته که اشتباه ميکنم ... هر انسان ممکن اس اشتباه کند ولي اينقدر ميدانم که چهره شما کاملاً براي مه آشنا ست.. باش باش باش فهميدم ... شما در فيلم (کالو يان) نقش نداشتيد؟
- خيلى دلم ميخواس بنظ او يك آرتيست جلوه کنم ولي قبلاً راضي نبودم برايش دروغ بگويم، لذا گفتم:
- نخير مه در آن فيلم حصه نگرفته بودم.
 او آهي کشيده گفت:
- افسوس ... آنقدر بيکي از قهرمان آن فلم شباهت داريد که چه عرض کنم ... به همان آدمي شباهت داريد که در فلم سرش مي شکند.
 ترسيده دستي به سرم کشيدم.
 او گفت:
- راسي در لئين صوفيه و شهر ويدين سفر نمي کنيد؟
 گفتم:
- نخير ... هيچوقت درين لئين سفر نکرده ام.
 او تا اندازه احساساتي تر شده گفت:
- بايد حتماً سفر کرده باشيد ... به اندازه زيباس به اندازه زيباس که نپرسيد بي اندازه زيباس..
 بعد دفعتاً پرسيد:
- شما به شهر پليون سفر کرده ايد؟
 گفتم:
- يعني ميخواهيد بپسيد که سفری کرده ام يا نه؟
- اوه بلي ... پليون شهر مهست شهري که در آن تولد شده ام و در آن بزرگ شده ام.
- در ين وقت حافظه ام کمي فعاليت کرد، از او پرسيدم:
- بسيار خوب ... آيا روزي را بخاطر داريد که در بعد از ظهر آن با وجود گرمي هوا باران باريد؟ يعني روزي را که باران باريد و چوکی ها و ميز هارا از حويلي بداخل خانه نقل داده باشند؟ بلي؟ آيا بخاطر داريد که يکنفر خيلي مست شده بود و نمي خواس از زير باران بخانه برود؟

چشمان او برقي زده گفتم:

- البته که بخاطر دارم آن روز روز عروسي مارچو بود حالا فهميدم که شمارا در کجا ديده ام.. اکنون فهميدم که ما از کجا همدیگر را مي شناسيم. دستي به شانه اش زدم و گفتم:

- بلي يادم آمد ... مه هم شمارا در همان عروسي ديدم ... آيا شما کدام نفر از اقارب عروس يا همسايه هاي او بوديد؟

او قدري عصباني شده گفتم:

چي همسايه ...؟

- بلي ... شمارا در آنجا ديد ... حتماً شمار وت کرده بودند.

باقهر گفتم:

- چه ميگويي ... مه پدر عروس بودم.

جيج زدم.

- آه ... چه ميگوئيد

گفتم:

- حقيقت را ميگويم. گفتم:

- البته که حقيقت ره ميگوئيد ... ولي مه مه ... مه

از تعجب دهانم باز مانده بود.. دنباله حرفم را گرفتم . گفتم:

- اما ... مه ... پس دختر شما.. زن مه اس ... مه داماد شما هستم، بلي همان داماد شما يوردان.

- اوه يوردان

- آه ... پدر عزيز

بغلم را باز کردم و او را در بغل گرفتم او هم مرا در بغل گرفت. همدیگر را بوسيديم.

مردم با تعجب بطرف ما نگاه ميکردند نميدانم کجايش عقيب اس عجيب مردمی داماد و خسر همدیگر را مي بوسيدند. و اينها تعجب مي کنند اي بابا

پايان.

Луғат

ماشين سوراخ کننده تکت – компостер

چشمک زدن – күз ташламоқ

ايستشَن- ايستگاه – бекат

جلوه کردن – намоён бўлмоқ

قصه میزکار

در آن روز فراموش نشدنی خانه سامان ریاس به اتاق بای ایوان پیاده اداره که وظیفه اش فقط جاروب کردن و خاک رو بی بود داخل شده گفت:

- چطور هستی بای ایوانی؟

بای ایوان که غمگین و پریشان بود با دلتنگی جواب داد:

- چطور باید باشم..؟ خوهستیم دگه ... جاروب میکنم.

خانه سامان نظری از روی دقت به اطراف اتاقش انداخته گفت:

- گوش کن بای ایوانی ... به اتاق تو يك میز کار میگذاریم.

- میز کار؟

- بلی.

بای ایوان نگاه غم آلوده به سقف انداخته در دلش گفت چه آدم هایی... حالا مرا مسخره هم میکنند آنهم با چنین شوخی های بیمزه مثل اینکه خاکروب بنظر اینها هیچ آدم نیست.

او که این حرف خانه سامان را يك نوع شوخی تلقی کرده بود از روی خشم گفت:

- اگر ما جاروب نکنیم غرق کثافت میشوید.

- بابا این گپ به آن ارتباط ندارد... جداً میخواهم درین اتاق برایت يك میز بگذارم ... بیست پایه میز کار جدید به موسسه آورده اند و میز های کهنه را می برند ... یکی از این میزها اضافی اس .. بلی کاملاً اضافی ... درین اتاق برایت میگذارم و غم مبل و ... بای ایوان حرف او را قطع کرده گفت:

- نی نی نی ... میز کار لازم ندارم.. اگر میخواهی وضع اتاقرا درست کنی اقلأ يك چپرکت برایم بگذار که روی زمین نخوابم خانه سامان اینبار عصبانی شده گفت: - دیوانه هستی .. دیوانه ... چپرکت درین اتاق جا نمیشود ... گذشته از آن يك پایه میز کار اضافی را مه در کجا بگذارم؟ .. در تحویلخانه جا نیست ... اگر در آن اتاق چپرکت جت نمیشد طبعاً میز کار هم جا نمیشد ولی با آنهم بای ایوان حرکتی که حاکی از رضایت بود نشان داده با گذاشتن میزکار در اتاق خود موافقت کرد، او سطل و جاروب خودرا گرفته برای جاروب کردن بیرون رفت. بعد از تیم ساعت و قتیکه دوباره آمد میز را در اتاق خود دید، يك میز کار خیلی جدید برنگ زرد. این میز زردرنگ با دیارهای خاکستری اتاق بنظرش هم آهنگ آمد، با دستها اندکی میزرا فشار داد تا قوت پایه ها یسرا بیازماید. بای ایوان عقب میز نشست ... بلی انسانی در عقب یک میز ناگاهی بطرف میز انداخت گویی میز هم او را نگاه میکرد: با هم حرف زدند.... با زبان نگاه با هم صحبت نمودند... درست مثل عاشق و معشوق ... بین شان رفاقتی ایجاد شد و علاقه شدیدی نسبت به همدیگر پیدا نمودند. بای ایوان از جایش بلند شده در بین

اتاق بگرش شروع کرد دستهاي خود را بکمر گرفته بود ... از نگاهش غرور خاص ميريخت لبخندي زده گفت: - بلي ... آدمهاي نو اثاثيه جديد و ميز کار جديد .. خودم دفعتاً چيزي بخاطرش گذشت ... با عجله از اتاق خود بيرون شده دهليز را پيمود و وارد اتاق خانه سامان شد. خانه سامان از ديدن او يکه خورده با نگاه هاي استفهام آميزي به او خيره شد.

باي ايوان با با لحنی قطع گفت:

- يك جنترى ميخواهم.

- - چي؟

- جنترى.

- جنترى براي چه؟

- کار دارم.

- بابا اگر جاروب کار داري ديروز خيلي خريديم ... ده دانه باي ايوان جديد و تقريباً به شکل چينگ گفت:

- جاروب کار ندارم.

- خوب.

- جنترى ميخواهم، فهميدي؟..

جنترى، تفويم، كالندر .. بلي مثل ديگران ايا با چنان ميز کار ميتوان جنترى را فراموش کرد.

- آها ...

خانه سامان بفکر افتاد حقيقتاً او در هيچ شعبه ميزي را بدون جنترى نديده بود و از همين سبب باي ايوان را حق بجانب دانست او براي باي ايوان يك جنترى هم پيدا کرد.

آن شب باي ايوان را خواب نمي برد، او مرتب در اتاق قدم ميزد و سرفه هاي گوشخراشي مي نمود. مقابل پنجره ايستاده دقايق زيادي مهتاب گرد و روشن را تماشا ميکرد و تفکر مي نمود، در جنين حالي قيافه اش از دور شبیه گاليلو (گاليلی) شده بود. روز بعد باي ايوان دروازه تخويلخانه را باز کرده مقابل خانه سامان قرار گرفت باز هم قاطع و جدي گفت:

- تلفن ميخواهم.

- چي؟

- گفتم يك پايه تلفن ضرورت دارم.

خانه سامان تعجب شده بود. او صبخانه خود را صرف ميکرد، نزديك بوذ لقمه در گلويش بند شود، او هم با لحن جدي گفت:

- نميشود آخر باي ايواني ترا با تلفن چه کار اس.

- مرا با تلفن کار اس باید اثاثیه اتمام ابرومنت شود درست مثل میز کارم...
تلفن جز میز کار اس... بدون تلفن میز کار ناقص بنظر میرسد.
- نمیشود برو راحت بگذار. جمله آخر را خانه سامان بسیار خشن ادا کرد.
طوری که خیلی به بای ایوان برخورد او گفت:
- از دست شما شکایت خواهم کرد.
- برو شکایت کن ... معطل چه هستی ... مه نمیتوانم برایت تلفن بدهم.
بعد از آن بای ایوان تمام خانه سامانها را بصورت نیمه واضح دشنام داده اضافه نمود:
- اینها فقط همینرا یاد دارند که با پاهای خود کثافت را بدهلیز بیاورند و بس آنگاه دست خود را بعلامت تنفر و عراض تکان داده جاروب خود را برداشت و رفت.
رئیس موسسه میخواس مکتوبی را امضا کند، دفعتاً دروازه باز شده بای ایوان داخل شد و با صدای گرفته گفت:
- آقای رئیس اجازه اس؟
- چه گپ اس بای ایوانی؟
- قربان .. بمه تلفون نمی دهند.
- تلفون؟
- بلی گفتم يك پایه تلفون میخوام و برایم لازم اس ... ولی ندادند.
- تو ... تو تلفون را چه میکنی بای ایوان ... مه فکر کردم آمدی که برایت چند روز رخصت بدهم یا کدام معاش پیشکی میخوای ...
با گفتن جملات بالا رئیس قاه قاه خندید.
- ولی مه قربان معاش نمی خواهم ... رخصتی هم نمی خواهم تلفون میخوام ... يك پایه تلفون آیا چنان میز کاری بدون تلفون نمود دارد؟ جناب رئیس ! ... خودتان بیانید و مشاهده کنید.
رئیس وقتیکه لحن و قیافه جدی اش را دید از جایش بلند شده با او بطرف اتاقش روان شد ...
- جناب رئیس ! ... نباید میز کاری بدین قشنگی بی سرنوشت بماند.
رئیس میز کار را در آن اتاق کوچک بدقت تماشا کرد، او ابروهایش را مانند بال های زاغ بالا و پائین انداخت، بالاخره بعد از يك سکوت نسبتاً طولانی گفت:
- حماقت محض.
این جمله را طوری بشدت ادا کرد که حتی پنجره ها لرزید ... او باز هم تکرار کرد:
- حماقت محض ... چرا باید تلفون نباشید ... در قرون وسطی که زندگی نمی کنیم و یا در ما قبل التاریخ.
بای ایوان حرف رئیس را تکمیل کرد: - و یا در دوره حجر.

بعد از آن رئیس نسبتاً خوشحال تر و راضی بطرف دفترش برگشت او از این جهت راضی و خوشحال بود که فکر میکرد وضع اداره رو به به بود اس ... يك خاك روب يك جاروكش موسسه اش تيلفون خواهد داشت چقدر عالي.

روز بعد بالاي همان ميز زرد رنگ در اتاق بای ایوان پهلوي جنترې يك تيلفون سپاه رنگ قشنگ هم جا گرفت .. بای ایوان مدتی آنرا اصفای کرد و خاك و گرد را از روی آن پاك نمود، سپس گوشي را برداشته با غرور خاص و لحن محکم پرسید:

- ببخشید ... گفته میتوانید که برای شهر سمانگان چه وقت قطار سریع السیر موجود اس؟

- قطار سریع السیر برای شهر سمانگان ؟ ... ما چنین ایستگاه نداریم از آنطرف تيلفون را قطع کردند.

و بای ایوان با خود گفت: - مه هم میدانستم که ندارید ... ولي از شما که وظیفه دار هستیډ خواسم بپرسم.

از روزیکه این ميز کار به اتاق بای ایوان آورده شده بود، او خیلی تغییر نموده بود جسامت او بزرگتر شده شکمش چند سانتی بالا آمده بود، با در یشی سپاه رسمی بکار میرفت، با پیراهن یخن قان سفید و نکتایی در دهلیزها قدم میزد با آن لباس ممکن بود هر لحظه کسی او را با دیرژر آرکستر جاز اشتباه کند. چند هفته بعد از آمدن تيلفون بای ایوان دوباره بسراغ رئیس رفت، باز هم قاطع و جدی گفت:

- جناب رئیس ... بيك پایه ماشین تایپ ضرورت دارم. رئیس میخواس بگوید: در شرایط فعلی با مشکلات اقتصادی و کمی بودجه ... اما دفعتاً چشمش به دریشی سپاه و نکتایی و پیراهن سفید بای ایوان افتاد، خیلی ازین وضع خوشش آمده نگاهی به دوسیه ها انداخته بعد دو باره چشم در چشم بای ایوان دوخته با ملایمت گفت:

- بلی میدانم لازم اس ... يك کاری میکنیم. قیافه رئیس چنان بود که گویی خیلی زیر تاثیر وضع و حالت بای ایوان قرار گرفته باشد، آهسته پرسید:

- چیز دیگری لازم نداری بای ایوان؟

- چیز دیگر ... چه لازم دارم.؟

قیافه رئیس مانند شاگردانی که در دهلیز بیت الخلا مکتب هنگام سگرت کشیده دستگیر شده باشند می نمود وی گفت:

- البته بيك سکرتر هم احتیاج داری!

- چه نوع سکرتر آقای رئیس؟

- خوب دگر ... ما و شما خود ما که نمیتوانیم از ماشین تایپ استفاده کنیم باید يك سكرتر باشد .. يك تاييست.

- اوه البته آقاي رئيس ... پس لطفاً يك سكرتر هم برايهم بفرستيد كه كار هايهم عقب نماند.

باي ايوان ميخواس خارج شود اما دوباره ايستاد و بطرف رئيس برگشت:

- راسي يك معاون هم ضرورت دارم.

- چي؟ معاون

- بلي يك معاون.

- خوب

- هوم ... يك مشاور هم برايهم لازم اس

- مشاور؟

- بلي ... تعجب كرديد ... آخر كارها زياد اس.

رنگ رئيس مثل لبلبو سرخ شده بود .. خودرا بلند برده بروي ميز انداخت.

فرداي آن روز خانه ساماني كه ميز كاررا در اتاق باي ايوان خاك روب موسسه گذاشته بود برطرف شد اما در غوض شعبه ديگري در تشكيل رياس اضافه كرديد، شعبه تنظيفات .. باي ايوان با ميزكار و تيلفون خود آمر آن شعبه مقررشد .. ميگويند روزي باي ايوان در راس هيأتي به كلي دنيا مسافرت نمود زيرا در آنجا بهترين انواع جاروب ها توليد ميشد، باي ايوان بايست جنسيت و نوعيت جاروب هارا مورد مطالعه (!) و تدقيق (!) قرار داده قرار داري براي خريد عقد مي نمود ... شايد شما شوخي تصور كنيد ولي ميز كار باي ايوان براسي عجب ميزي بود.

Жур.Жвандун, 1973. №33

Луѓат

دل تنگي – хомушлик, хафа бўлиб

خانه سامان – кабинет жићозига ва тозалигига жавобгар шахс

خاك روب – фаррош

پياده – хизматкор

تلقی – мажбурлик

تحویلخانه – склад, омбор

گالیلو- گالیلی – Галилей (исм)

با اسفهام آمیز - савол аломати билан

حق به جانب دانستن – ҳақ деб билмоқ

اثاثیه – жићозлар

خشن – кўпол

حماقت محض – албатта, хомкалла
دور حجر – тош даври
дириژر آرкستر – оркестр

جمعه خان جواني

- کجا ميروي بيدار؟
- هيچ بيدار پشت غريبي و نان پيدا کون.
- چطور اس، کار پيدا ميشه، روزگارت خوب ميشد؟
- شکر اس بيدار. چيزي کم دو ماه شده که روزگار ما خوب شده و از خيرات و طنپرستا، بر علاوه از يکه يك چند روپيه غريبي مي کنم از طرف شب با چوچه گگ هاي خود آرام خو (خواب) مي کنم و از طرف روز بدون خوق و ترس مشغول غريبي خود مي باشم.
- مثليکه قبل از چيزي کم دوماه کار پيدا نميشد و اوقات تلخ بود؟
- برو بيدار گپ نگرد، ده وقت پاچاي (حکومت) حفيظ الله امين بر علاوه از يکه کار پيدا نمي شد و از ترس و خوف زياد، يکي بالاي ديگر اطمينان نداشتند و حتي برادر از برادر و پدر از پسر به خوف و ترس افتاده بود، شب و روز ده غم بوديم، نه کار کرده مي توانستيم و نه همراي دوستان آشنايان نه تنها رفت و آمد بلکه گپ زده هم نمي توانستيم.
هر روز خبر مي شديم که پنج، ده، بيست نفر از خويشان نزديکان و اقوام مارا به زندان مي بردند و ديگر نام و نشاني از آنها سراغ شده نميتوانست.
از دست اينکه آرامي نبود و هر لحظه خطر مرگ و زنداني شدن احساس مي گرديد، کوشش مي کرديم بصورت پنهاني يك روز کار کنيم و از دست مزد آن يك هفته در خانه پنهان شده بانان خشک همراي او لادا گذاره نماييم. کلانها مي گفتند ترس بيدار مرگ اس ما اين گفتار را عملاً ديديم و از ترس جان، خود را در خانه خود زنداني مي کرديم. از وقتيکه حکومت جديد رويکار شده به آرامي از خانه هاي خود مي براييم و نسبت اينکه از گرفتار شدن ها خاطر مردم جمع گرديده اس کار هم زياد شده و شکر خدا روزانه چهل پنجاه افغاني غريبي مي کنيم و با آسوده حالي همراي چوچه گگ هاي خود خواب آرام مي کنيم.
ده او زمان گذشته، ايقدر بي اطميناني زياد شده بود که حتي ما جواني ها از ترس جواني گري کده نميتوانستيم.
بسياري از دقايق ماره مي گفتند بيا او جواني، اي بکس يايي بستره را بامه به خانه يا دفترم ببر.
وقتيکه رفيقاي جواني ما بکس يا بستره شانرا مي بردند، ديگر بر نمي گشتند و حتي بسياري از آنها تا امروز ناپديد مي باشند.

هوش کو بیدار که مه غریب و چوچه دتر هستم، ده کدام بلا گرفتار نشم.
- بی غم اش همینطور که خودت احساس کرده ای باخاطر آسوده میتوانی کار
کنی و با فامیلت زندگی آرام نمایی.

Луғат

میچلد – ўтказмок, айлантирмок

روپیه – рупия (пул бирлиги)

کودکهایم، چوچه گکم – болаларим

جوالی – ҳаммол

دفتر – идора, кабинет, контора

گیه نگرد – гапни айлантирма, сўрама

بکس با بستره – тўрва, кўрпа-тўшаги билан

قیافه با اتوریته

وقتیکه اورا دیدن پیشانی اش ترش بود. يك ابرورا تا و دیگررا بالا برده بود، دست چپ خودرا که مشت شده بود از پرز نخ گرفته آرنج خودرا روی میز گذاشته بود. به دیوار مقابل چشمش به یم نقطه معین میخکوب مانده بود. خلاصه غرق در بخر تفکر بود. حتی زمانیکه دروازه اشرا تگ تگ کردم و داخل شدم به مه نگاه نکرد. گفتم:

- چنین بنظر میرسد که در میان امواج تفکر شنا میکنی ... جگرخون هستی و چرت میزنی که چطور میشود. همین طور نیست؟

- بلی ... درست اس.

- حتماً چرت میزنی که مکاتب شروع شده و حالا يك در جن بچه ها و دخترهای قدو نیم قدت از تو کتا بچه، قلم، پرکار، بکس مکتب، جراب مکتب، پول برای سر میزی معلمه صاحب و پول برای پرده صنف مطالبه میکنند.

- نخیر به این فکر نبودم.

- پس حتماً به این فکر بودی که معاش ماه حمل طبق معمول سنواتی نا وقت حواله میشود، در حالیکه از معاش برج حوت يك مقدار مصارف اضافی برای اولادها و هم مفت میوه، مادر اولادها تخصیص گرفته ای؟

- نخیر ... به این فکر هم نبودم.

- پس حتماً درین باره چرت میزنی که فصل بارانها آغاز شده و بعد از ین تا از میان کوچه ها و پسکوچه ها به سرک عمومی میبرایی بوت ها و لباسهایت از کار میبرایند.

- نخیر، به این موضوعات هم فکر نمی کنم.

- حوصله ام سر رفت و گفتم:

- پس حتماً يا ميخواهي شعر بسرايي و يا کدام داسان بنويسي و در کاتکورهاي جايزه دار اشتراك کني.
 - نخير به اين چيزها نه فکر ميکنم و نه اسعدادش را دارم.
 - زهره ام کفيد ... پس خودت بگو که به چي فکر ميکني و چرا پيشاني ات چين دار شده، ابروهايت تا و بالا اس و دستت را زير الاشه گرفته يي.
 او نگاه معني داري به مه انداخته گفت:
 تو عجب آدم ساده يي هستي ... مه به هيچ چيز فکر نميکنم.
 اينکه ابروها را تا و بالا کرده چين به پيشاني افکنده ام، در حقيقت پوز گرفته ام.
 آوازه اس که رئيس ميشوم.
 تمرين ميکنم که قيافه يك آدم با اتوريته را به خود بگيرم.

Луғат

тиришган, буришган – ترش
 миҳланган, кадалган – ميخکوب
 شنا کردن – сузмок, ғарк бўлмок
 فکر کردن، چرت زدن – ўйламок, фикр юритмок
 يك درجن بچه ها – бир этак болалар
 قد و نيم قد بچه ها – паст-баланд болалар
 پرکار – циркул
 خواله کردن – бермок, топширмок, ўтказмок
 معمول سنواتی – илгаридегидек кечикиб
 کانگور – конкурс
 زهره ام کفيد – қоним қайнаб кетди, жағлим чикди
 الاشه – энгак
 پوز گرفتن – башарани (кўринишни) ўзгартирмок
 قيافه با اتوريته – ботирона, мардона киёфа

قصهء بچه ايکه بروت داشت

همين حالا دو زن يکي ميانه سال بنام حلیمه و ديگر ي بوبو شرين زن سا لخورده مادر زن اولي يا بهتر بگويم همسر فرزند مغفور مرحوم شکرشنان خان با خشم فراوان کوچه را لگد کوب کرده بطرف دروازه خانه همسايه روانند پاها را چنان خشم آلود و محکم بروي خاکهاي کوچه مي کوبند که خاک بادي ايجاد شده. زن ميانه سال بي توجه به عابرين قسمت پيشروي چادري را بالا زده به پيش مي تازد و دشنام ميدهد، زن پير هم مانند او از عقبش ميدهد، سر عت شان آنقدر زياد

اس که جمعه میرزاخان شوهر زن او لی و داماد زن دومی ناچر میدود تابه آنها برسد.

هر چه میکنم این عادت بمرگ از سرم گم نمیشود. همیشه قصه را از وسط آن شروع میکنم. بهر حال اجازه بد هید آنرا از اول قصه کنم.

عصر روز دوشنبه اس، جمعه میرزاخان از دفتر بخانه باز گشته اما در خانه سروصدا و غوغائی اس پسر قوی هیکل او که دو سال پیش بشت لب سیاه کرده بود و حالا خوب پاکیزه ریش و بروت کشیده ژاله ژاله اشک میریزد و با صدای غوری گریه کنان میگوید:

—اینه .. مه چه کنم .. آدمه میزنه. حلیمه مادرش و بوبو شرین مادر کلانش در دو بالای اورا می گیرندو مانند کودکان چو شک بدهن نازش میدهند ضمن نازدادن بچه همسایه را بد دعا میکنند:

- ابلهی دست های ای بچه همسایه بشکنه... خدا جوانمرگ جوانیش کند. الله مادرش سرش موی بکنه. ای جانگور بچه نازدانه و یکدانه ماره لت کده...

بخدا اگر مانندن و الایش با شم و مادر کلان با صدای لرزان میگوید الا درد و بلائی نوا سیم ده سرم ..توباش ..مه یکد فعه خوده بریزم ... اینالی مه ننه ای بچه ققله شده ره نشان میتم که لت کدن بچه مردم یعنی چه ... بخدا اگه موی در سرش بانم ای بچه بی تربیئه همسایه ره سیل کو که حالی اینقدر راه یافته.

جمعه میرزاخان مدتی به این هیاهو گوش مید هد و بعد می پرسید:

—بابا چه شده... چه گپ اس ... ای بچه لوده ره چه شده؟

گفتن این جملات همان و باریدن اعتراضات همسر و خشو با لایش همان...

آی ... مرد که ... بچه مرد. بچینه میزنه چرنت خراب نیس.

وی ... اینه بابیه بی غم باش سیل کو طفلکه بچه همسایه زده دهان و دماغشه پر خون ساخته..

جمعه میرزاخان میگوید:

—طفلك ... ؟ همین لكندر طفلك اس ... بلازده بودیش از خود دفاع میكد ... زور که نداره چرا همراه مردم جنگ میكنه ...؟

درین وقت طفلك گریان ببخشید پسرریش و بروت دار جمعه میرزاخان که شریف الله جان نام دارد بعد ازینکه ببینی خودرا با آستین پیراهن خود میگیرد فش فش کنان میگوید:

—خومه چه کنم... بچه همسایه به همراه بکس ده رویم زد ...

ابطورلتم کد که توبه ..

پدرش با خشم گفت:

—مرگ خاک بسرت. کته گی خوده سیل کو ... گر دنت مثل قچ های گریختگی لك اس باز گریه هم میكنی ... شرمتم نمیا یه؟

ده وختش اگه زن میدا دمت حالی نواسیم مکتب رو میشد..
بلاده او شکل و قواریت...

زن و خشوي جمعه مپرزخان چون دیدند پدر نسبت به پسر ناز دانه خود بي اعتنا اس خشمگین تر شدند و فهمیدند که باید خودشان دست بکار شوند و انتقام پسر خودرا از پسر (جوا نمرگ شده) همسایه بگیرند. لذا چادري ها را به سر کردند و از دروازه حويلي بر آمدند جمعه میرزخان هر قدر آنها را نصیحت کرد و خواس جلوشانرا بگیرد میسر نشد ناچار از عقب شان دوید تا اگر بچه همسایه آدم پر زوري باشد زن و خشویش با پسر نازدانه قوي هیکل او تنها نباشد. کوچه به اثر پایکو بي آنها به هوا بلند شده بود و لي تماشایی ترین قسمت ماجرا وقتی شروع شد که دم دروازه همسایه رسیدند، زیرا شریف الله جان باسنگ، مادرش بامشت و مادر کلانش بالگد به دروازه همسایه مي کوبیدند.

این کوبیدن باتال هاي مختلف و صدا هاي عجیب با عث شد تازني سراسیمه در را بروي آنها بکشاید همین کشودن در بود که حریق آغاز شد...
بسوزه..

در بگیره..

بلکه شوه

ققله شوه..

ده تندور بفته اي بچه سرچك نامرادت..

زني که دروازه رياز کرده بود. باسرا سیمکي گفت:

کي بسوزه ودر بگیره و..

اي خودت خومي فامي که بچه نامرادته میگیرم.

الاي دست هاي بچیت بشکنه ... سیل کو حیوانکه چطور زده زود ازخانه بکشش که مه همرایش کار دارم...

زن از حرف هاي این دو زن خشمگین گیج شده بود. جمعه میرزا دورتر ایستاده بود و خاموشانه نظاره میکرد و شریف الله جان همچنان فش فش و هق هق میکرد.

زن گفت:

—بچه مه بچه شماره زده ..؟

—هان که میگم الي دست هایش بشکنه..

—توصدا کو اي جا نگوره که نشانش بتم که لت کردن یعنی چه ..

زن وارخطا گفت:

—اما بچه مه .. نیني ..

—اي غیر ممکن اس .. بچه مه؟

—هان .. پشتي بچیته نکو

زودصدایش کو آگه نی ده ماموریت سرتان عرض میکنم..

— او لی بچه مه.. یک بچیم شیر خوراس و...

در بن وقت شریف جان نازدانیت گفت:

—ها.. او بچه دگیت مره زد..

—او نو فاروق...

—فاروق...؟

—ها فاروق...

در همین وقت از درون حویلی بچه خرد سالی که بیش از سیزده سال نداشت و هوشیار و چالاک معلوم میشد نزدیک دروازه آمد و کنار مادر خود قرار گرفت با صدای جرنگی و سر نی مانند خود گفت:

—بویو جان چه گپ اس..؟

با دیدن او شریف الله جان پسر قوی هیکل جمعه میرزاخان عقب مادر خود پنهان شده باور خطا بی میگوید:

—او نه بویو جان. خودش اس.

—همی بچه مره زد...

مادرش فریاد زد:

—همی...؟

فاروق که صدای سر بی مانند داشت گفت:

—هم سر گادی پرا نم چیلک اندا خت و هم از سر بام مره دو زد مام که ده کوچه دید مش زد مش. سکوتی در آن لحظات بصورت آبی حکمفرما شد.. جمعه میرزاخان احساس میکر دکه پا هایش سستی میکند و از خشم میلر زد.. در آن لحظه متوجه شد که چشمانش غلط میبیند.. فاروق در برابر چشمان او بزرگتر شد ریش و بروت کشید.. بعد قدش بلندو بلندتر شده رفت بلندتر از پایه برق، دست هایش دراز و درازتر شد.. مشت های او را — دیدکه هر کدام برابر یک موتر فولکس واگن بود. خواس چیغیزند و بگوید: دیو.. دیو ناگهان فاروقک باهمان قنواندام با همان صدای سر نی مانند و همان چشمان گرد در برابرش قرار گرفت.. دست او بی اختیار بلند شد و محکم بروی پسرش خورد، صدای این سیلی محکم سکوت را شکست.. شریف الله که تا آن لحظه لحظه خاموشانه و آهسته قشوفش میکرد مانند اطفال کوچک ناگهان زد..

—وای.. هه هه هه..

اینبار جمعه میرزاخان پیش پیش میرفت و از عقب او زانو خشویش در حالیکه چادری شان کوچک را جاروب میکرد با قدمهای شال و آهسته بطرف خانه خود باز میگشتند.

جلال نورانی

Луғат

ژاله ژاله اشك ريچتن – дона-дона кўз ёши тўкмоқ
لگد كوب كردن – тепиб чангитмоқ
چوشك – сўرғич
نازدانه – يكدانه – ёлғиз, эркатой
مادر بچه جنگ جوى، ننه اي بچه ققله – уришқоқ боланинг онаси
مويش را بکنم، موي ده سرش بانم – сочили битталаб юламан
هيا هو – шовкин-сурон
بچه نادان، بچه لوده – ахмоқ, нодон бола
دهان و دماغشه پر خون ساختن – оғзи-бурнини қонатмоқ
بچه مجرد، طفلك لکندر – ёлғиз, ўспирин (бўйдоқ) бола
فشفش کنان – пишиллаб
کته گي خوده سيل کو – катталигини қара
گردنت مثل قيچهاي لك اس – бўйнинг теракдек
بلکه شوى – ёнгур, куйгур
ققله شوه – ўлгур урушқоқ
جانگوره – ўлгур, кўмилгур
گدي پړان - варрак

ماره به کار کسی چه؟

–خوار جان زنده گيت چطوره؟
–گوش شيطان کر، خوش خوشحال. با کسی با کار و غرضي ندارم. مصروف
کار زنده گي خود اسم. صب بکار ميایم و ديگر ميرم. از گپ بسيار بد ميبرم.
گوش شيطان کر تا حال بياد ندارم که کسی آمده باشي و از اين ناحيه ازمه
ميشکايتي کده باشه. حتي کتي از خود و بيگانه و در و همسايه همکاراي شعبه ام
کاري ندارم.

گوش شيطان کر کتي هيچ کس، کتي هيچ کس. راستي امو نبيله ره خو ميشيناسي
ني؟ خوارجان! چي بگويم که چه قسم دختر اس؟ فيشنه خو فيشن گفته به خدا اگه
لب سرين، مک اب قلم ابرو و چي و چي از دشتس ده بازار مانده باشه.
–مه ده دفترش رفته و پيش همکارايش نصيحتش کدم، هيچ ده گوش نگرفته. بچه
خاليشه خبر کدم، او گفت که مره چي، مدير موسسه شانه گفتم او هم توجه نکد. مه
هم قرار چپ خوده گرفتم، آ خر مره چي؟ راسي خوارجان کسه نميگم که از ايجه
بخي او جه بشي. گوش شيطان کر هزار گپ تاو بالا ميشه، خوار ته هيچ غرض
نيس. اي زلمي همکار شعبه ما ره خو ميشيناسي ني ... وي چرا ديدشه. چه بچه

مقبوليس ميفامي خوار جان! کتي کي نا مزاد شده؟ کتي يك دختر لاوبالي. اينه
 اينه، کتي اي دختری که ده اي شعبي دست راس ما کار ميکنه (کدامس مه خو
 نشنا ختمش؟) وي او روز ياد ت نيس که کتش جنگ کدم چطور بي آيش کدم؟
 (شنا ختم). خوار جان چه که گفتمش. قبول نکد. ان خا نيشان رفته به فاميلش گفتم.
 و لي اي دو پياي رهنده يك موزه کدو گفت که مه امي دختره ميگيرم، او نه
 نامزدشدن. اي دختری بي کاره و بيبنده باره کسي ميگرفت. به مه چي خودش
 ميفامه گراش، حالي کل همکارا خبر شدن، هر کس بد ميگيش.

—راسي خوار جان دگه قصه کنم. گوش شيطان کر فاميل مام امطور اس، هيچ ده
 زنده گي فاميلي کس دخل و غرض نداره. ميگن به ماچي؟ هر کس ميفامه
 کاروزنده گيش. پريروز خانم همسايه ما آمد به خاني ما. چي گپا يي نبود ده مورد
 شورش نگفت. از بد خلقي، از ناوخت آمدن به خانه، بي تفاوت بودن ده مورد
 زن و فرزند و بي علاقه گي به زنده گي فاميلي، ايچه قصه داشت، ايچه قصه
 داشت که چي بگويم. ولي خدايار جان يگان تا که هيچ به فايده و تاوان خود
 نميفامه. مادرم اي قصاره که شنيد دلش درد کد. رفت پيش شور زن، کلي گپاره
 يکي به يکي برش قصه کدو گفت که بچم اي کارا خوب نيس. به زن و فرزندت
 برس. او آدم احمق ام اول کلي گپاره گوش کدو ده آخر ميفامي ما در بيچاري مه
 ره باتحقير و توهين از خانه کشيد. و زن خوده زير لت و کوب گرفت. بيچاره ره
 ايچه زد که ان صداي چيغش ده جاني ما ميابد.

—ما گفتيم بما چي هر کس ميفامه و کاروزنده گيش. ولي دل ما در بيچاره ام
 سوخت صوب وخت رفت خانه پدر دختر و کلي گپاره گفت. نگو که فاميل دختر،
 فاميل نه خانه زنبور بود. کلي شان آمدن ده خاني همسايه و غال مغالي ره جور
 کدن که خدا نشناخت نه ته. ايطور مردم جنگره. سه چار نوري داماد بيچاره
 ره مشت و لگد زدن و رفتن. وي خوار جان کاشکي گپ ده اميچه ختم ميشد. گپ
 حالي به دعوا و دنگله کشيده. هر شوده خاني شان جنگ اس، غالمغا لودا
 ردارشان بلند ميشه. ولي گوش شيطان کر امطور که ماده کار کس غرض نداريم
 کسي کتي ما ام کار نداره خوش و خوشحال زنده گي ميکنيم....
 —الا خوار جان يك و نيم سات به ختم حاضري ما نده بريم سر و وضع خوده جور
 کنيم. ار دست ايچه کارام خسته شديم!
 —بريم.

Луғат

خوارجان – опажон-сингилжон
 گوش شيطان کر – шайтонга ҳай бермоқ, гап кавламоқ, эзма
 کرده باشد، کده باشه – килган бўлса
 با کتي – бирга, билан

راسي – айтгандек
 فیشنه و فیشن گفته – нозланиб, (такинчоқларини кўз-кўз қилиб,)
 деди
 از اینجا بخیز و آنجا بنشین، از یجه بخي اوجه بشي – у ердан тур, бу ерга
 ўтир
 هزار گپ تا و بالا شده – гапдан гап чиқиб
 کسی لا و بالي – маънисиз киши
 بياشي کردن – беҳурмат қилмоқ
 اينطور، ايقه – шундай
 شوهر، شور – эр
 برای او، برش – унга

طوطي خاله جانم

راسي بايد قصه طوطي خاله جانم برتان بگويم ... ما اول از طوطي خاله جانم جیر نداشتيم يك روز خانه ما آمد و گفت: يك طوطي پيدا كديم كه عجيب . غريب اس... گفتيم خاله چان عجيب يعني چي؟! ... فوراً گفت: گپ هاي عجيب ميزنه ... ايقه شيرين زبان اس... ايطور بلبل و اري گپ ميزنه كه حيران بانين ...اي طوطي ما همراي يك خاشه جان خود ايطور بلاس كه چه بگويم ... گپ هاي بزنه كه ده كتابها نخوانده باشين ... گپ زدن طوطي ره شايد شنیده باشين اما اگه شيرين زباني هاي طوطي مره بشنوين حيران مي مانين.

خاله جانم ماره مشتاق ديدن طوطي خود ساخته بود... چون كار داشت زود خدا حافظ كدو رفت و ما گفتيم خاله جان خي روز جمعه ما خانه تان ميايم كه هم شمارا ببينيم و هم طوطي تانه. گفت: هزار دفعه بيانين ... قد مها بالاي چشم ها ... ما منتظر هستيم... بيصبرا نه انتظار روز جمعه ره ميكشيديم بايد حتما بديدن طوطي شيرين زبان خاله جانم ميرفتيم. روز جمعه دست وروي خوده شستم. همراي مادرم همگي ما رفتيم خانه خاله جانم. خاله جانم ... از ديدن ما بسيار خوش شد ... راستي يادم رفت بگويم كه خاله جانم چند وقت پيشتر براي يكماه به ممالك خارجي رفته بود و روز جمعه همي كه مادرم پرسان كد چطور بود سفرها خاله جانم شروع كد به قصه هاي مختلف سفر از همان لحظه كه از خانه خارج ميشد و به ميدان هوائي رفت و بعد از او طياره پرواز كد شروع و دو باره وقتي كه بخانه رسیده بود ختم كد ... قصه سفر يك ما هه خاله جانم راستي جالب بود اما وقتي كه قصه تمام شد متوجه شديم كه شام شده ... مادرم با عجله گفت:

او لاد ها ... بخيزين كه بريم ... آي بخدا ... روز تير شد و ما نفايميديم ما همگي از جاي خود بلند شديم هماي شو هر خاليم خدا حافظي كديم ... خاله جانم روي

حويلي بر آمد و تادهن دروازه همراي ما آمد ... ده همو لحظه که ميخواسم دست خاله جانم بخاطر خدا حافظي ماچ کنم دفعتا يادم آمد که ما اصلا امروز بخاطر ديدن طوطي خاله جانم آمده بوديم . ميخواسيم حرف هاي شيرين اورا بشنويم ... اما همگي فراموش کده بودم .. دنبال يك بهانه ميگشتم بالاخره گفتم ... چيزي ره فراموش کديم ... و دو باره به طرف دهليز خانه خاله جانم دويده خوده پيش طوطي رساندم...

ده مابين قفس خود گاز ميخورد ... گفتم: او طوطي ... الهي کوريس کني اي خاله جانم چه تعريف هائي نبود که از تو نکد ... گفت ايطور گپ هائي بادداره که ده کتاب ها نخوانديد ... اما امروز از صبح تا شام از سنک صدا بر آمد واز تو اي ... چرا گپ نزدي ... وقتي که اي گپ ها ره زدم ديدم که طوطي يك آه پرسوز از دل کشيده در حالیکه قيافه بسيار جالبي بخود گرفته بود گفت: دختر جان ... همي خاله جانت کسي ره به گپ زدن هم مي مانه کسي ره به گپ زدن وارميته؟ ... از پشت سرم يك صدای اوف پرسوز دکه شنيدم که معني اش تائيد گپ هائي طوطي بود ... اي صدا صدای شوهر خاليم بود ... ديدم طوطي راس ميگه ... خاله جانم صبح که دهن خوده باز که پوره شام او هم بخاطري که زبانش مانده شده بود قصه خوده تمام کد ... راسي که چه طوطي شيرين ... چه طوطي بامنطقي.

Луғат

عجيب و غريب اس – аjoyиб ва ғаройиб

اينطور، ايقه – шундай

مشتاق ديدن – кўриш учун

خاشه جان خود – ўз хашай-ўтлари билан

هزار دفعه – минг бор

قدمها بالاي چشم – марҳамат – кўз устига

ميدان هواي – аэропорт

روز تير شد – кун ўтди

بوسيدن، ماچ کردن – ўпмоқ

دنبال يه بهانه – орқасидан бир баҳона билан

دويده دويده – чопиб-чопиб

گاز ميخورد – арғимчоқ учарди, тебранарди

کوريسی کنی؟ – кўрмаганга олаяпсанми

از سنگ صدا برآمد – тошдан товуш чикди

آه پرسوز از دل – дилдан хўрсиниб

نوبت ميدهم؟ وار ميته؟ – навбат берадими؟

مستر "فیشر" وارد میشود!

رئیس: بیا در! زمستان تمام شد پس چه وقت می خواهید بخاری های دفاتر را نصب و فعال نمایید.

آمر فرمایشات: قربان! چند بار تصمیم گرفتیم. ولی لوله های بخاری ها خراب اند. چه بخاری ها را با این حال نصب نماییم، اتاق ها از دود پر خواهد شد. رئیس: پس با این وضع امسال از سرما خواهیم مرد! زود مکتوبی به مدیر خدمات بنویس تا زود لوله های بخاری ها را ترمیم نماید.

آمر فرمایشات: به چشم قربان! بفرمایید این هم کاغذ و قلم بکلی آمده ام. رئیس: بنویس که، مدیر خدمات! به شما اطلاع داده می شود که لوله های بخاری ها خراب شده هر چه زود تر به تریم آن بپردازید.

آمر فرمایشات مکتوبرا تاییست داد، تاتایپ نماید، تا پیست بی آنکه متوجه شود (لوله آنها) را اشتباها (لوله آب ها) نوشت.

رئیس طبق معمول بدون آنکه تو جهی داشته باشد مکتوب را امضا کرد و به دفتر مربوط از سال نمود.

مدیر خدمات وقتی مکتوب را خواند به سرکاتب شعبه امر کرد.

-بالاخره امور مربوطه لوله های آب هم شامل وظایف ما شد!؟

سر کاتب گفت: نه قربان وظیفه شعبه حفظ و مراقبت اس. مدیر مکتوب را به شعبه مربوط فرستاده و یک کلمه ((فیش)) را بدان افزود.

مدیر حفظ و مراقبت هر چه کلمه فیش (خاطره) را آنهم با خط خر چنگی مدیر خدمات به طرق مختلف خواند متوجه نشد که مقصود چیست. از معاو نش سوال کرد و باز هم چیزی نفهمید. چند لحظه ازین ماجرا نکذ شته بود که آمر حفظ و مراقبت به یکباره گی فریاد زد:

-آهای، پیدایش کردم. اگر یاد تان باشد قرار بود برای رفع نواقص فنی آبر-سانی شهر یکنفر متخصص از خارج وارد میشد. اینه، اکنون خبرش رسید.

معاونش گفت: چه خبری؟ مدیر ادامه داد: دیگه چه خبری می خواهی. میبینی که نوشته مستر ((فیشر)) متخصص لوله آب وارد می شود (!)

خبر ورود ((فیشر)) ظهر همان روز به روزنامه ها رسید و عصر و قتیکه روزنامه ها چاپ شدند، عکس و خبر مستر ((فیشر)) را با عنوان های درشت و تفصیلا زیاد نشر نموده بودند.

تصمیم گرفته شد که از مستر فیشر به بهترین وجهی استقبال شود و به وروداین مهمان عالی قدر خوش آمدید گفته شود. مدیر حفظ و مراقبت دو سیه سفر مستر

((فیشر)) را به رئیس آورد. وقتی رئیس مدیر را دید بیاد موضوع لوله های بخاری افتاد و به او گفت: چطور شد که لوله های بخاری ترمیم نشد. مدیر حفظ و مراقبت گفت: باید اول مشکل آب را حل کنیم، وقتی این مسئله حل شد بعد لوله های بخاری را درست می کنیم.

اکنون زمستان به آخر نزدیک شده اس. امالوله های بخاری ترمیم نشدند. علت آن اس که هنوز مشکل آب حل نشده و علت حل نشدن مشکل آب نیز آنست که هنوز مستر ((فیشر)) وارد نشده اس!

Луғат

لوله – труба

مدیر خدمات – иш бошқарувчи бўлим

تایپيست – машинистка (секретарша)

شعبه حفظ و مراقبت – назорат қилиш бўлими

با خط خر چنگی مدیر خدمات – иш бошқарувчисининг бадбахти

مستر – уста-мастер

درشت – аниқ-тўلیк

آهای – аҳай

مهمانان عالی قدر – кадрли меҳмонлар

دوسیه – дело (досье)

داستان سخي گل

در دفتر کارم نشسته بودم مصرف نوشتن مطلب عاجل بودم که تا يك ساعت باید آماده میشد، پیاده دفتر داخل شد و گفت که مردی بنام سخي گل با مه کار دارد. هر چه فکر کردم که ای سخي گل کی خواهد بود بجای آورده نتوانستم پیاده ره گفتم که بگویش چند دقیقه منتظر باش، پیاده بر آمد پس از چند لحظه از پشت دروازه سروصدا بگوشم رسید: او وخت ها گذشت که امر با سكرتر و یا رفیقایش چای بخوره و قصه کند کار مردم بیچاره ره به فردا و پس فردا بانه، انقلاب خي برچيست ؟ ...

از ترس ازیکه مبادا این سروصدا را مامورین دیگه بشنوه، وار خطا زنگ را فشار دادم و سخي گله بداخل دعوت کردم. مرد با قره قلی دوسره، روی خورد قره ئن با بروت های نازک ماش و برنج بادریشی روی هم رفته پاك و اتو شده داخل شد، به طرف میز من نزدیک آمد، خودرا معرفی کرد: - سخي گل در مقابلش از جایم بلند شدم همایش دست دادم و بسیار محترمانه پرسیدم یفرمایین

چي امر و خدمت بود، سخي گل خود را در چوكي مقابل ميزم خوب جابجا كرد و شروع به گپ زدن كرد.

خبر دارم تعمير نويکه ساخته شده در همين روزها افتتاح ميشه، گفتم بلي، گفت جنماً خبر نگاران از شما مي پرسن که تعمير براي چي منظور، بمصرف چند اعمار شده. گفتم بلي ممکن، گفت حتماً در باره انجنيران و عمله که در اين تعمير بزرگ زحمت کشيدن پرسان خواهد شد. گفتم جنماً، سخي گل در حالیکه آب در چشمانش دور خورد گفت آمدن من بهمين خاطر است وقتیکه نام کارگران ممتاز را ميگيريد نام بنده را هم بگيرين انجنير سخي گل يا ديپلوم انجنير سخي گل چي فرق ميکند يك کمک است، هيچ چيزه هم از دست نميتين.

حيران مانده بودم فکر ميکردم که شايد مغز سخي گل خراب است پرسيدم نه فهميدم براي چي و چرا بايد اي کاره کنيم، اگر احايما خبرنگار پرسان هم بکنه نام کساني راه که برآستي زحمت کشيدن و خوب کار کردن ... سخي گل خرفم را قطع کرد، صاحب پشت ديگش نگردين اي کمک است و به کس ضرر هم نميرسه تنها بگوين ديپلوم انجنير سخي گل هم يکي از متخصصين کار کن و فعال ماست که در ساختمان اين تعمير رول بسزايي داشته. باز پرسيدم شما انجنير هستين، سخي گل قهر شد و گفت خير اس که نيستم شما هم مره ديپلوم نميتين، اگر موقع براي ميسر ميشد مه هم ديپلوم انجنير مي بودم. هر چه فکر کردم عقلم قد ندارد بخاطريکه تا حال با ايتو يك موضوع روبرو نه شده بودم باز پرسيدم نه فهميدم برادر که چرا اين کاره بايد بکنم، فايده اش چي است. سخي گل در حالیکه بطرفم بدب ميديد جواب داد.

فهميدنش کدام مشکل نداره، تنها يك نام ميبرين و بس از شما چيزي نخواستيم که به ضررتان باشه بسيار دوستانه حرفش را قطع کردم برادر اي کار عاقلانه نيست، مه اي کاره کرده نميتوانم و ضرورتش را هم نميبينم.

سخي گل اوچت از جايش برخاست و با عصبانيت زياد مشت گره شده اش را بر ميز کوبيد و با تمسخر گفت معلومدار که کرده نمي توانين، شستن که به مردم خدمت ميکنين، خدمت ميکنين. انقلاب کردن. سخي گل در حالیکه صدائش را ديگه هم بلندتر کرد و آب دهنش باد ميشد با چند دشنام از دروازه برآمد و دروازه را هم با تمام قوتش زد.

نوشته واحد نظري

Луғат

серовда – бақирік, чақирік

او وختها-او وقتها – у вақтлар

قره قلي دوسره – икки чўккили қора қўл бош кийим

انقلاب خی بر چیست-خوب انقلاب آوقت برای چیست!- хўш, унда
 инкилоб нимага керак
 بروت ماش و برنج – муйловига оқ оралаган (оқ-қора)
 اتو – дазмол
 دریشی – костюм, костюм-шим
 دیپلوم انجری – олий маълумотли мухандис
 معز خراب – мияси айниган, ақлдан озган
 پشت دیگش نگر دین – гапни айланторманг, бошни қоторманг
 اوچت خاست – бирдан, сакраб турди
 ایتو- اینطور – шундай
 مشت گرد شده – юмилган мушт
 تمسخر – масхара
 معلوماتار – انик

افسانه بابا شور شوری

یکی بود، یکی نبود؛ بابا پیرمردی بود که سه دختر داشت و یک زن. روزها تا شام مزدوری و غریبی می کرد، نان خشک خانواده او می شد. یک شو بابا پیرمرد به زن گفت:

–زن! از گوشنگی بیخی پا زدم [کاملاً از پا در آمدم]. همینکه امشوپت از دخترا یک چیز پخته کو بخوریم.
 زن او گفت:

–امشو وقتی دخترا خو شدن کمی آرد داریم، حلوا پخته می کنم، بلکه بتوانیم یکه بخوریم. تو هم روز تا شو جون می کنی شکم تو چرب شه. اما از اونجی که دیوال موش و موش گوش داره دخترا ای گپه بشنیدن. نصف شو که شد بابا پیرمرد بیدار شد، به زن خو گفت:

–زن وخی حلواها رو پخته کو.
 زن یو ورخیست، ای بر پالید، او بر پالید، دید که از سفره آردی در کی نیه.
 گفت:

–مرد، مچم سفره آردی کجایه؟
 یک دختر صدا کرد، گفت:

–سفره آردی زیر سرمنه.
 مادری گفت:

–چپ باشی، صدا خور نکشی که خوارای دیگه تو بیدار نشه.
 باز ای بر پالید، او بر پالید، گفت:

دیگ کجایه؟

دختر دیگه صدا کرد:

—ننه دیگ پیش منه.

مادری گفت:

—ننه جو آروم باش خوار دیگه تو بیدار نشه.

دیگه برد بار کرد. باز ای طرف، او طرف سیل کرد، دید کفگیر نیه گفت:

—کفگیر کجایه؟

دختر دیگه صدا کرد:

—کفگیر زیر سرمنه.

دختر همه بیدار شدم. حلوهار همگی بخوریم. باز بابا پیرمرد بیچاره گوشه

بموند. بعد از ی که¹³ حلوا خورده شد و دخترا خوشدم، بابا پیرمرد به زن خو

گفت:

—زن! چاره نداریم غیر از ای که ای دخترار ببریم به دشت به امان خدای یله

کنیم.

زن گفت:

—خوبه. صبح بگو که شمار به خونه حاله شما می برم که اگر دخترا خبر شم نمی

رم.

به همی خیال خوشدم. صبح که شد بابا شوشوری به دخترا خو گفت:

—دختر! سر و کله ها خور بشوریم و رختا خور ورداریم که شمار می برم به

خونه حاله ما.

دختر به شوق و ذوق سر و کله خور شستم و رختای خور بپوشیدم. بابا

شوشوری هم چند تا نون خشک و یک مشک او ورداشت و به راه افتادم.

هی منزل و طی منزل، رفتم، رفتم تا روز نزدیک غروب شد، به یک دشت بیدار

رسیدم. نونا خشک بخوردم. هوا که کمی تاریک شد، بابا پیرمرد گفت:

—می روم به قضای حاجت. شما همین جا باشیم.

بابا شوشوری رفت به یک گوشه جوالدوز به مشک او زد، اوا شور، شور می

ریخت. خود بابا شوشوری دویا دیشت دویا دیگم قرض کرد به طرف خونه خو

رفت. دخترا دیدم که بابا دیر کرد. صدا کردم:

—بابا شوشوری تا کی می شوری؟

بابا نماد که نماد. تا صبح که دخترا برافتم سیل کردم دیدم جا هسته جگا نه. مشک

او حالی شده و از بابا خبری نیه. نازی که خوار خرد اونا بود، شروع کردم اور

بزن که نمی زنی که "بابا تور خیلی ماست". برو از پیش ما پیش بابا خو. نازی

بیچاره به گریه شد، گفت:

—اگر بابا مر می خواست، از خونه بیرون نمی کرد.

خورا گفتم:

نه از راه که ما می ریم تو مگری نری. ازو راه که پر خار و خاشیه ازو راه برو.

راهی که پاک و خوب بود دو خوار دیگه رفتم. ناری [ره] از ما بین سنگلاخا و راه پر خار و خاشیه راهی کردم. کمی که برفتم، پاهای نازی از خاطر خارا قلبه، قلبه شد. دعا کرد، گفتم:

کاشکی سه جفت کوش می بود که می پوشیدم. کمی که رفت دید که سه کوش گذاشته یه. دویده کوشار بیارود به پیش خورا خو گفتم:

دده، ها! انی سه جفت کوش! یک جفت از مه دو جفت از شما. مه رم بگذاریم به ای را بیایم. گفتم:

خوب بیا د جو خورا به قربان تو شه. نازی آماد به راه ازونا. کمی را که رفتم، باز خورا گفتم: گناه همه از تو بود که بابا برفت. بابا پیش تو خوبود. از پیش تو رفت. چری مار خیر نکردی؟

زدم به ته سریو که برو از راه خو. بار ناری بیچاره آماد به راه پر خار و خاشه. باز کمی که آماد، مونده و گوشنه و تشنه شد. گفتم:

خدایا! چکار می شد اگر کمی او و نون می بود که می خوردیم؟ کمی که برفت دید که کوزه او و توبره نونی گذاشته. دویده آماد خورا خور صدا کرد که:

دده! دده! بیایم که انی نون و او پیدا شد. بخوریم، مه رم بگذاریم خود شما بیایم. مه یکه می ترسم. خورا گفتم:

خورا به قربان تو، بیا نون و آوار به خود هم بخوردم. نزدیک غروب شده بود که به دم یک قلعه که سر به فلک کشیده، سیل کردم، دیدم در وایه. رفتم به درون قلعه که چی خونه های که یکی از یکی دیگه بهتر. همه خونه پر از غله و دونه. همه قالین های ابریشمی فرش کرده. هر طرف گشتم، دیدن هیچ آدمی و آدمزاد نیه. تا اینا ای بر او بر گشتم، اذان شوم شد. هر سه تا به یک گوشه قایم شدم که سیل کنم کی میایه، که یک دفعه صدای پا شد از در قلعه. سیل کردم دیدم یک بوزنه داخل قلعه شد، به ما بین قلعه استاد شد، که یک بار یک گله گاو آماد به یک طرف استاد شد، باز یک گله شتر آماد، به رد اینا اسپ

آماد، که خر آماد، که گوسفند آماد، مرغ آماد، از هر کدوم هزار هزار. ای بوزنه صدا کرد که:

گاو بره به گاوخونه، شتر بره به شترخونه، اسب بره به اسب خونه، گوسپند بره به گوسپندخونه، مرغ بره به مرغ خونه.

که همه برفتم به خونه ها خو. درار بسته کرد. در قلعه رم بسته کرد، آماد به خونه. دخترا هم از پس خونه سیل کردم، دیدم که بیاماد به خونه، گفت:

حالی بی بی بوزنه چی بخوره؟
گفت:

بی بی بوزنه بره کمی برنج باریک ورداره، گوسپندی هم بکشه، پلو پخته کنه و کباب گوسپند کنه، بخوره.

باز خودی گفت:

مرگه بخوره بی بی بوزنه! خاکه بخوره بی بی بوزنه!
باز چرت زد یک دمی باز گفت:

بی بی بوزنه کشنه یه، چی بخوره؟
به خو گفت:

بی بی بوزنه بره یک مرغ بکشه و سرخ کنه بخوره.
باز گفت:

مرگه بخوره بی بی بوزنه! خاکه بخوره بی بی بوزنه!
تا آخر که هر چی غذاهای خوبه رنوم گرفت، باز خودی گفت:

مرگه بخوره بی بی بوزنه! خاکه بخوره بی بی بوزنه!
تا که آخر که گفت:

بی بی بوزنه بره از آرد جو گونده نیار کنه، بخوره.
رفت کمی آرد جو گرفت، گونده تیار کرد بخورد و باز گفت:

حالی بی بی بوزنه کجا خوشه؟
گفت:

بره بالی بستر بخمل، بالی تخت، خوشه.
باز خودی خو گفت:

به خاک خوشه! به گور خوشه! بی بی بوزنه بره جل اسپه بیاره، بالی او خو شه.

رفت جل اسپه هوار کرد، بالی او خو شد. خوب که ای بی بی بوزنه خو شد، دخترا که گوشنه شده بوم، از بین خونه بیرون شدم، رفتم کمی نون به تاوه پخته

کردم، روغن زرد سرخ کردم و شکر مالیده کردم، قرار بخوردم. چای دم کردم، بخوردم. خوب سیر شدم، از اونا زیاد شد، گفتم:

چاره ازی بی بی بوزنه ر نکنیم، راهی نداریم.

مالیده هار بیاوردم، بی بی بوزنه که خو بود پشت سر یا گذاشتم. دخترا قرار به خونه دگه خو شدم. نو که صبح سفید شد، بی بی بوزنه بیدار شد. دخترا هم بیدار شدم، دیدم بی بی بوزنه که پشت سر خور سیل کرد، دید که کاسه مالیده پشت سر یا گذاشته. یک دفعه گفت:

—خوب مه گونده آرد جو می خورم، تو شو که مه خو شوم مالیده می خوری؟ خود تو کون کار دارم.

رفت به آشپزخانه، تاور به سر دیگدون گذاشت. به زیر او آتش بل کرد که تاوه پول واری سرخ شد. بعد از ی آروم پیش آمد، کمی خور خم کرد که کون خور بچسبونه. پشمای یو جرست کرد. باز خور بالا کرد. باز آماد خم دخترا هر سه تا شونه های اور گرفتم، محکم اور به بالی تاوه بچسبوندم که دود بالا شد. تا که کباب و بریان شد، اور یله نکردم. بعد از و که بسوخت خاکستر یور به او دادم. قرار در قلعه روا کردم، همه حیواناته یله کردم، همه برفت بچریدن، در قلعه ر بسته کردم. بیامادم به هو دیگ و کاسه کردم. گفتم:

—کاشکی پیر و مادر ما هم می بود.

شوم که شد در قلعه روا کردم. همه حیوانا بیاماد. یک خور استاد شد، گفت:

—شتر بره شترخونه، گاو بره به گاوخونه، اسپ بره به اسپ خونه، مرغ بره به مرغ خونه.

همه برفت. در گاوخونه ها و در قلعه ر بسته کردم، بیامادم. بعد از او نوبت کردم، هر شو یک خور در قلعه ر بسته می کرد و گاو گوسپندار به خونه می کرد. چند روز تیر شد. دیدم دق می شم. خونه ها پر پنبه بود. چرخ از یک خونه و پنبه از خونه دیگه آوردم، نبه ریشی شروع کردم. یک ماه و دو ماه به خوبی و خوشی تیر شد و مدام اینا پیر مادر خور یاد می کردم که از خاطر غریبی اونار از خونه بیرون کرده بودم. می گفتم:

—کاشکی مادر پیر ما هم می بود.

از قضای فلکی که چرخ افتاد بالی لیک لیک. یک شو که نوبت خور کلون بود، در قلعه از یادی رفت در بسته کند. هوا تادیک شده بود که یک بار "هو یا من هو" گفته، قلندری آماد به قلعه، صدا کرد که:

—چرخ می ریسیم دخترکا! مونده نشیم دهرکا! نون بدیم به قلندر!

ای دخترا که ترس به دلنا افتاده بود، به خور کلون گفتم:

—نوبت تو بود، برو به قلندر نون بده، در بسته کو.

خور کلون نون برد به قلندر، که دید باز قلندر صدا کرد:

—چرخ می ریسیم دخترکا! مونده نشیم دخترکا! نون دادیم به قلندر شاه، کو او قلندر شاه؟

دخترا باز به خور کلون گفتم:

—برو او بده که بره.

باز او برد به قلندر شاه، دید که قلندر نمی ره. باز صدا کرد که:

—چرخ می ریسیم دخترکا! مونده نشیم دخترکا! نون دادیم به قلندر شاه، او دادیم به قلندر شاه کو جای خو قلندر شاه؟

باز خوهر کلون جای خو یرد به قلندر که باز قلندر صدا کرد:

—نون دادیم به قلندر شاه، او دادیم به قلندر شاه، جای خو دادیم به قلندر شاه، کو بغل خواب قلندر شاه؟

که ای دخترای بیچاره گریه و زاری کردم. از ترس هیچی گفته نتونستم. خوهر کلون رفت پیش قلندر. شو تیر شد. صبح که شد خوهر ا برفتم که خیر خوهر کلون خور بگیرم. دیدم جا هسته، جگانه. چه خوهری ناز قلندر شاه ببرده. ای دختر ا از غم خوهر خیلی گریه و زاری کردم و دیگه از ترس هر شو دره بسته می کردم و خوب هوشینا بودم.

یک ماه و دو ماه تیر شد که باز یک شو خوهر میانه نوبت یو بود در قله و ا موند که یک بار صدای قلندر بلند شد که:

—چرخ می ریسیم دخترکا! مونده نشیم دخترکا! نون بدیم به قلندر شاه!

ای خواهر میانه که نوبت یو بود برفت نون برد به قلندر شاه و باز قلندر شاه گفت:

—چرخ می ریسیم دخترکا! مونده نشیم دخترکا! کو او قلندر شاه؟ ... کو جای قلندر شاه؟ ... و کو بغل خواب قلندر شاه؟

که باز خوهر میانه شو رفتا پیش قلندر شاه. صبح که شد از خوهر میانه هم خبری نشد.

نازی بیچاره تک و تنها به قله موند. شو و روز از غم خوهر ا خو گریه می کرد. یک پیشی پیدا کرده بود و اور هم "نازی" نوم کرده و ساعت یو خود همو گریه تیر بود. اما یک ماه یا دو ماهی نشده بود که باز سر و کله قلندر پیدا شد و به نازی گفت:

—بیا که خوهر تو مر تو راهی کردم.

نازی هم گریه خو "نازی" را هم وردشت و همراهی قلندر شاه به راه افتاد. دگه نمی ترسید، به خاطر ای که پیش خوهر ا خومی رفت. آمادم، آمادم تا رسیدم به یک قله دیگه که خونه قلندر شاه بود. نازی از ترس دید که خوهر ا یو نیم، نپرسید که خوهر ا مه کجایم. دید که قلندر دفت یک گوش و بینی آدمی ر آورد که "نازی بگیر اینا بخور!". خود قلندر رفت. نازی هم گوش و بینی به دیگ انداخت و خوبخته کرد، آورد پیش گریه خونازی انداخت. نازی تمام گوش و بینی خورد و رفت به گوشه خو شد. چاشت، قلندر آماد، گفت:

—نازی گوش و بینی ر خوردی؟

گفت:

—ها!

گفت:

—دروغ نگی که تور هم مثل خوهراتو می کشم.

گفت:

—راست می گم...

که یک بار قلندر صدا کرد که:

—گوش و بینی!

گوش و بینی گفت:

—لیبیک!

گفت:

"کجاییم؟"

گفت:

—به شکم نازی!

سه دفعه پرسید، گوش و بینی گفت: "به شکم نازی

که ای قلندر خیلی خوش شد، نازی ر بغل کرد و گفت:

—تو از امروز زن مه شدی. تموم کلی ها بندی خونه ها ر بگیر و هر روز یک

سراچه وا کو تا دیق نشی که مه هر روز بیرون می رم.

سر از فردا هر روز نازی یک سراچه وا کرد و دید که صدها جوان به بند و

زنجیره. گفت:

—شما چرا اینجاییم؟

گفتم:

—ما هم از راهرو گه {= جاده} که ای دیو بر گرفته آورده بندی کرده. ما هم از

خاطرای که دق می شدیم، به همین وسایلی که پیش ما بود هر کار و کسبی یاد

گرفتم.

نازی هر روز می رفت و به کارگرا سر می زد. یک روز به اونا گفت:

—اگر کاری که مه می گم بکنیم، همه شمار مه آزاد می کنم.

همه گفتم:

—به سر و چشم! هر کاری باشه می کنیم.

نازی گفت:

—اگر یک صندوق تیار کنیم که برابر قد مه باشه، و کیلی دیشته باشه که راسته

توبدی به هوا بره، چپه توبدی به زمین بشینه، همه شمار به زودی آزاد می کنم.

که همه بندی ها خوش شدم و گفتم:

—به یک هفته آماده می شه.

نازی خوش و خوشحال برفت و یک هفته را به خوشی تیر کرد. سه هفته که شد
آماد به دیدن بندی ها، دید که صندوق برابر قد او که یک کلکین داره و کیلی داره
که "راسته تو می دی به هوا می ره، چیه تو می دی به زمین میایه" تیارو آماده
شده. نازی از شوق پر نداشت که بپره. گفت:

—ای صندوقه پت کنیم تا وقتی بشه شمار هم آزاد می کنم و خود مه هم فرار می
کنیم.

ای صندوقه به زیر خار و خاشه ها پت کردم و آماد به خونه. شوکه شد قلندر
گفت:

—مر خو گرفته. مه می رم به کوه، خو چل می شم. تو که نازی هم پیش تو هست
و هر روزم برو به دیدن بندی خونه ها که دق نشی، تا مه بیایم.

نازی که به دل خو از خوشی نمی دانست که چی بگه، گفت:

—خوبه! از خونه و همه چیز خاطر جمع باش.

صبح وخت، قلندر شاه رفت به کوه. نازی هم آماد در بندی خونه هار همه را وا
کرد و به بندی ها گفت:

—هر کس هر چیز از طلا و جواهر مایه، به خود بگیره و بپره، آزاده

و همراهی بندی ها هر چه که جل و لته به خونه ها بود امر به بیرون از خونه ها
کشید. به یکی از سراچه ها دوتا حوضی بود: یکی طلا یکی نقره. یک غوطه به
حوض طلا و یک غوطه به حوض نقره زد، بیرون شد که چشم آدمی را خیره
می کرد. آماد برابر یک ماه نون و او به ته صندوق گذشته، گوگرد به جل و لته
ها زد و همراهی نازی لباس های خوب، قیمتی خورهمرای جوهرات هو
وردشت، به صندوق شسته، دری صندوقه بسته کرد و کیلی صندوقه راسته تو
داد، صندوق به هوا شد. آماد ... آماد ... آماد که خدا می دونه چند هزار فرسخ
راه آماد. از کلکین صندوق به پایین سیل کرد دید که به زیر پای او سبزه زاری
معلوم می شه، که کیلی را چیه تو داد، صندوق به ما بین سبزه زار پایین شد. از
کلکین دید که هیچ کس به ای سبزه زار دیده نمی شه. از صندوق بیرون شد.
صندوق کش کرد به یک گوشه و به زیر خار و خاشه ها پت کرد. نونه خودی او
خورد. شو به مابین صندوق خود نازی تیر کرد. صبح که شد از صندوق بیرون
شد.

از قضای فلکی ای سبزه زار از بچه پادشاه ای شهر بود، که بچه پادشاه اسپ
خور به مابین ای سبزه زار بسته بود و گفته بود:

—چیل روز ای اسپ باید آدمیزاده نبینه که خوب مست و چاق شه.

امروز که نازی از صندوق بیرون شد افتو که به روی ای تابید، مثل ای که
خورشید به زمین آماده باشد. نازی از صبح تا شوم به مابین سبزه زار به درخت

{طنو} انداخت و گاز خورد. اسپ هم پوز به علف نزد و به طرف نازی سیل می‌کد. یک هفته به همی رقم تیر شد. آخر هفته بچه پادشاه گفت:
—بریم اسپه بیاریم که ببینم چکار شده، چه فایده کرده.
مهنترای پادشاه آماد اسپه بیاردم. که بچه پادشاه دید که اسپ از روز اول صد درجه لاغرتر شده. از مهنتر و غلاما پرسید که:
—کی رفته به ای سبزه زار و ای اسپه چه کار شده؟
همه گفتم:

—هیچ کسی نرفته و اسپ هم تک و تنها به ای سبزه زار بوده.
بچه پادشاه شصتی {شستش} خبر شد که ای اسپ حتمی یک چیزی دیده. به مهنترای خود گفت:

—اسپه پس ببریم به سبزه بسته کنیم.
اسپ ر به سبزه بسته کردم. بچه پادشاه سر از صبح بی صدا آماد یک گوشه باغچه قایم شد. نزدیک چاشت که شد دید از گوشه باغچه مثل ای که خورشید طلوع کرده باشه دختر ماه پیکری بیرون شد، آماد طنو انداخت به درخت، گاز خورد، گاز خورد که خوب مونده شد، پیشی گکی هم به بغل یو. اسپ که ای دختره دید، یر از علفا بالا کرد که پوز به علف نزد. بچه پادشاه فهمید که گپ کجایه. تا که دید دختر خوب که مونده شد به طرف گوشه باغچه رفت. بچه پادشاه فوراً نوکرا خور خیر کرد. همه آماد به گوشه باغ رفت دید که هیچی به غیر از یک صندوقی نیبه. نوکرار گفت:

—صندوقه ببریم به قصر مه!
صندوقه به قصر ازی بردم. شو که شد بچه پادشاه خونه را خلوت کرد و آماد به سر صندوق، صدا کرد:

—انس، جنسی، پری بی، آدمی بی، آدمیزادی، هر چه هستی بیرون شو، یا که صندوقه می شکنم!

نازی که به صندوق بود مجبور شد بیرون شه. دری صندوقه وا کرد و بیرون شد که به دیدن نازی بچه پادشاه یک دل نه به صد دل عاشق نازی شد. گفت:
—تو کینی؟ و اینجا چکار می کنی؟
که نازی قصه زندگی خور از روز اول تا به آخر به او گفت. بچه پادشاه گفت:
—مه خود تو عروسی می کنم.
نازی گفت:

—تا روزی که ای بارزنگی زنده باشه مر پیدا می کنه. به هر جا که باشم میایه و قصد خور از مه می گیره.
بچه پادشاه گفت:

—هر کاری به سر تو بشه مه هم از تو بهتر نیم، و مه به همه جا یار و رفیق تونم.

اشک از چشمان نازی سر کد و به یاد مادر و پیر خو افتاد. بچه پادشاه گفت:
چری گریه می کنی؟
گفت:

بیادم از مادر و پیر مه آماد که از غریبی و بیچارگی مار به بیابون یله کردم.
بچه پادشاه گفت:

مه غم همه چیز تو می خورم. چرت نزن.
صبح که شد، همه بیدار شدم، نازی ر که دیدم حیرون موندم که "ای پریه، یا
آدمی بچه؟" پادشاه به مادر و پیر خو، نازی ر نشون داد و گفت:
ای از امروز نامزاد منه.
و چند قاصد هم به شهر بابا شورشوری راهی کرد که بابا پیرمرد و ننه پیر زاله
بیارم.

ازی بگذر، ازی گوش کش. مشک بگذار، مشکوله پیش کش، که بابا شورشوری
وقتی از پیش دخترا خو جیست و اون ها ر به دشت یله کرد، آماد به خونه پیش
پیرزال خو. یک روز بعد پشیمون شد. هر دو پیرزال و پیرمرد گریه را شروع
کردم. شو و روز از غم دخترا خو گریه و زاری دستم، تا که چشمای پیرمرد و
پیرزال کور شد. به غریبی و گدایی، شو و روز خور تیر می کردم، تا خبر نازی
آماد و قاصد بچه پادشاه آماد. ای پیرمرد و پیرزال از شنیدن خبر دخترا خو
چشماینا روشن شد. خود قاصد بچه پادشاه آمادم به شهر. ای که نازی ر دیدم
گریه و زاری بسیار کردم و از دخترای دیگه یاد کردم و به دیدن نازی خیلی
خوش شدم. بچه پادشاه شهره چراغون کرد، هندو ر خوم داد، مسلمونه پخته؛ به
ما نداد، یک ریزه ته دیگی سخته. هفت شونده روز عروسی بچه پادشاه و نازی
بود.

یک سال تیر شد و خداوند به بچه پادشاه و نازی پسری داد و به خوشی و
خوشنودی تیر می کردم، که یک شو نصف شو نازی به خو بود که دید اورشور
می ده. از خو بیدار شد که نره، بارزنگی یا قلندر ساختگی به بالی سر او اور
صدا می کنه. با ترس و لرز از جا بیدار شد، دید که همگی خو و قلندر بالی سر
او بیدار. گفت:

ای نازی خوب از دست مه فرار کدی و زندگی مر به باد دادی! حالی آمادم که
فکر تور وردارم. بیا بیرون که به تو کار دارم.

نازی هر چه شو خور تکون داد و چو چنگ کند، بیدار نشد. قلندر گفت:

هر کار می کنی بکن، هیچ کس به داد تو نمی رسه!

نازی هر طرف داوید و هر کس ر صدا کرد، دید که همه کنیز و غلام و همه
مثل ای که مرده باشند. قلندر گفت:

زود بیا پایین.

نازی وقتی از اورس سیل کد دید که قلندر به مابین قصر، قچغن روغن کرده و آتشی به زیر یو روشن کرده، که روغنا کل می جوشه. نازی گفت:
یک بار اجازه بده نماز بخونم.
گفت:

برو هر کار مایی بکن و زود بیا.
نازی رفت بالی بوم تا می تونست جیغ کشید که صدای یو ایستاد.
آخر یک موشی آماد بالی بوم و گفت:
ای نازی! چری ای طو فریاد می کشی؟ ای بارزنگی از هفتوم طبقه آسمان تا هفتوم طبقه زمین همگی ر خوبند کرده. مه از هفتوم طبقه زمین آمادم، دلم به حال تو سوخت. اگر تا ده روز فریاد بکشی کسی به داد تو نمی رسه به غیر ازی که طلسم خوبندی همه اینا به تاق بلند پس خونه تو به یک شیشه پی بسته شده. برو او شیشه ر وردار و بشکن. همگی از خو بیدار می شم.
باز نازی دویده رفت پایین به تاق پس خونه شیشه پی بود، شیشه ر زد بشکست. دید که همه پیر و مادر و بچه پادشاه و همه کنیز و غلاما از خو بیدار شدم.
نازی گفت:

چی خویم که بار زنگی آماده و ما یه قصد خور بگیره؟
همه گفتیم:

تو برو هیچی نگو که ما بیدار شدیم. ما چاره ازیر می کنیم.
نازی آماد پایین به پیش قلندر. قلندر گفت:

بیبا نازی جان سه چرخ به دور ازی روغنا بزن.
نازی گفت:

مه یکه چرخ نمی زنم. تو هم بیبا که خود هم چرخ بزینم.
قلندر هم ورخیست و به دور دیگ خودی نازی چرخ زد. یک چرخه که زد که یک بار بچه پادشاه از پشت سر، خود غلوما خو، چار دست و پای قلندر گرفته به ته دیگ روغن انداختم که بریون و کباب شد. خاکسترهای قلندره به او دادم. و بعد ازی به خاطر جمعی و خوشی زندگی کردم. اونا اونجی بودم، ما آمادیم اینجی.

Лугат

شه : شود.

داره : دارد.

وخی : برخیز.

حلواهار : حلواهارا.

یو : او. یور : اورا.

مه چم : من چه دانم.

منہ : من است.
 مادری : مادرش.
 خور : خودرا.
 ننه : مادر.
 بخوردم : بخوردند.
 بموند : بماند.
 ازی کہ : از این کہ.
 دخترار : دختر هارا.
 خوبه : خوب است.
 شم : شوند.
 نمی رم : نمی روند.
 بشوریم : بشوید.
 ورداریم : خبر دارید.
 شوشتم : شستند.
 دیشت : داشت.
 نماد : نامد، نیامد.
 جگا : جایگہ.
 اونا : آن ها.
 اور : اورا.
 تور : تورا.
 ماست : می خواست.
 نری : نروی.
 قلبہ، قلبہ شد: زخمی شد.
 دده، ها! : صوتی ندا کردن.
 جو : جان، جانم.
 چری : چرا.
 بوزہ—bŷza
 مار : مارا.
 تہ : پشت.
 نون : نان.
 تویرہ {تور بہ}: خورجین، خریطہ—tŷrva
 خود شما : همراه شما.
 آوار : آب هارا.
 بہ رد : بہ پشت، بہ قفا، بہ دنبال.

خودی : خودش.
 چرت زد: به فکر فرو رفت.
 نوم : نام.
 گونده : زواله خمیر.
 خود تو: همراه تو، با تو.
 بل : روشن.
 آرام : آرام.
 جل-پوستک—ёПГич
 پیر : پدر.
 شوم : شام.
 مالید-چسپاندن—Клей, маз
 خور : خواهر.
 پنبه : پخته، پنبه.
 پنبه ریشی : ریسیدن پخته یا پنبه.
 لیک لیک : چرخ دستی.
 کلون : کلان.
 دلنا : دل این ها.
 خوهری نار : خواهر این هارا.
 پیشی : پشک، گریه.
 کجاییم : کجا هستید.
 اینجاییم : اینجا هستید.
 خو چل : چل شبانه روز دیوها به کوه خواب مب روند.
 مایه : می خواهد.
 مهترای : اسپ بان های.
 کینی : کیستی.
 تونم : تو هستم.
 یله کردم : رها کردند.
 جیست : برخاست.
 دشتم : داشتند.
 شونده روز : شبانه روز.
 چونگ : چوندی، چوندوک، نیشگون.
 هر کس ر : هر کس را، هر کی را.
 قچغن : دیگ بزرگ.
 کل، کل : آهسته، آهسته.

بوم : بام.
خوبند : در خواب انداختن، به سحر کسی را خواب کردن.
خود هم : همراه یکدیگر، با هم.

افسانه الله پوستینی

بود، نبود، به غیر از خدا هیچ غمخواری نبود. بود، نبود، پادشاهی بود که هیچ فرزندی نداشت. بعد از مدت ها زن از وی پادشاه حامله شد. نزدیکی ولادت زن از وی بود که پادشاه میل شکار کرد و چل روزه به شکار رفت؛ به وزیر خو سفارش کرد که اگر خدا به مه پسری داد، به خوبی اورنگاه داری کنی، اما اگر خدا دختری داد اور گشته خون یور به شیشه کنی به دم قصر آویزان کنی، تا مه بیایم و بشم. پادشاه رفت به شکار و ممالکته به دست وزیر سپرد. یک هفته، یا دو هفته بعد از رفتن پادشاه، خداوند به پادشاه دختری داد. وزیر به گفته پادشاه دختره برد که بکشه و خون اور به شیشه کنه. دختر به رو وزیر بخندید. دل وزیر بسوخت. دختره نکشت و به جای دختر کفتری کشت و خون یور به شیشه کرد، به دروازه قصر آویزان کرد. دختر آورد به زن خو داد که پرورش کنه و به زن پادشا هم خبر داد که "هر روز از دروازه پشت قصر بیا دختر خور شیر بده و ای راز به هیچ کس نگو". زن پادشاه هم از خدا خواست و هر روز از درپشت می رفت و دختره شیر می داد، تا که پادشا از شکار آماد و خون کفتر که دید، فهمید که خدا دختری به او داده، خونار شمید و خوش شد.

سالها تیر شد. دختر به خونه وزیر کلون شد. مثل ماه شب چارده می درخشید و از هر هنر و علم و دانستنی که به عالم بود، وزیر به او یاد داد. یک روزی دختر به دم ارسی خونه وزیر شسته گلدوزی می کرد. از قضا پادشا بالا شد بالای قصر خو دوربین گرفت که از اطراف شهر خو با خبر شه. هر طرفه دید، که یک بار چشمی افتاد بهدم ارسی خونه وزیر، دید که چه نازنین صنمی شسته، که از یک دل نه، به صد دل عاشق ای دختر شد. به دل خو گفت:

—ای وزیر دختری به ای مقبولی داشته و مه خیر ندشتم.

همی بود که فوری از قصر پایین شد و آماد به دربار، وزیره خواست و گفت:

—ای وزیر بی تدبیر! سال ها نون و نمک مر خوردی و حالی مه به تو احتیاج شدم. باید که ای مشکل مر رفع کنی.

وزیر به ادب گفت:

—هر امر و خدمتی باشه حاضرم.

پادشاه گفت:

—شنیدم دختری داری که بسیار مقبول و جوانه. باید که ای دختره به زنی بدی به مه.

وزیر از شنیدن ازی گپ، دل از دلخونه یو پرید. فهمید که پادشاه دختره از قصر خو دیده. گفت:

پادشاه سلامت باشه! چند روزی به مه مهلت بدیم.
پادشاه گفت:

تا ده روز به تو مهلت که اسباب عروسی ر نیار کنی.

وزیر بیچاره پریشون و جگرخون آماد به خونه خو. دختر که خیلی هوشیار و دانا بود از چهره پیر خو فهمید که یک گپی شده.
آمد از وزیر پرسید که:

ای پدر مهربان! هر گپی و هر کاری شده به مه بگو.

وزیر بعد از چرت و فکر بسیار، آخر چاره ر حصر دید و قصه دختره به خود دختر گفت که:

تو دختر پادشاهی و حالی پادشاه تور به خونه مه دیده و به تو عاشق شده. حالی مه نمی فهمم که چه کار کنم.
دختر گفت:

خیره! اگر مر بکشه، حقیقته باید به پادشاه بگی.
وزیر گفت:

به غیر ازی چاره ندارم.

صبح که شد وزیر رفت پیش پادشاه دم قصر، از اول تا آخر بگفت. پادشاه که شنید، گفت:

خوب فکری کردی و دروغ های خوبی سرهم کردی، بری ای که دختر خور به مه ندی. اگر او دختر مه هم باشه مه خود ازو عروسی می کنم. اگر تا ده روز عروسی مه و دختره آماده نکردی، تور به دارت می زنم و مال و دارایی تور به چور و چپاول می دهم.

وزیر بیچاره دلخون و پریشون به خانه آمد و به دختر گفت. دختر که از شنیدن نوم پیر و مادر خو خوش شده بود، از شنیدن ای گپ بسیار غمگین شد و از پیر و نام یو منتفر شد و به وزیر گفت:

به یک شرط ای گپه مه قبول دارم که از مابین خونه خو پادشاه تا بیرون شهر نقی بکنی.

وزیر گفت:

به چشم! اما مه حاضرم از شهر شوونه فرار کنیم. مه و تو و همه می ریم.

دختر گفت:

نه! به هر شهری که بریم پادشاه درک {رد} مار می زنه و تور می کشه. پس همی که مه گفتم باید اجرا کنی.

وزیر قبول کرد و چند نفر مزدور گرفت. از بیرون شهر نقبی شروع کردم به کندن و خود وزیر آمد پیش پادشاه، گفت:
—اجازه هر کار به ما بدیم، تا ما کار و بار عروسی را برابر کنم.
پادشاه گفت:

—در خزینه را وا کن و هر چه که به کاره — پول و دارایی — بگیر و هر چه زودتر عروسی را رو به راه کن.

وزیر تا یک هفته نقبه حاضر کرد، به مابین خونه خو پادشاه رسوند و سر نقب تخته سنگی گذشت و فرشها هموار کرد.

وزیر، شهره چراغون کرد و همه ترتیبات عروسی را گرفت و شو عروسی که شد، دختره آورد به قصر پادشاه. دختر یک پوست سگ و چند نان آورد، به ته نقب گذشت و خود مار خورگریه و زاری بسیاری کرد.

وقتی که او طلا و جواهرات و لباس پوشوندم، پادشاه هم به دربار لباس پوشید که (به) حرم سرا بیایه. دختر دستا مادر خور بوس کرد و داخل نقب شد و مادری پس در نقبه بسته کرد.

دختر خدار یاد کرد و شمعها گرفته خود لباس عروسی به راه افتاد. آمد، آمد، تا به در دیگه نقب رسید. نونار به شکم خو بسته کرد و پوست سگ به بر خو کرد. از نقب بیرون شد، به تاریکی شو به دشت سرگردون، همراه سگای دیگر می رفت و گاهی پشت سر خور سیل می کرد که نفرای پادشا نیایه.

از طرف دیگه وقتی پادشاه به حرم سرا آمد، همه آمادم به رد عروسی که عروسه دست به دست کنم که دیدم که جا هسته جگانه. خبر به پادشا آوردم که عروس گم شده. پادشاه امر کرد که تمام دروازه های شهر بسته کنم. همه دروازه های شهر بسته شد و تموم شهر گشتم، اما دختر از دروازه بیرون شده بود.

اونار به پالیدن بگذار، از دختر بشنو که آمد که تا از قلمرو شهر پیر خو بیرون شد. آمد به دیگه شهری رسید. پوست سگ از جون خو به در کرد. آمد به سر جوی آوی رسید. دید ننه پیر زالی ظرفا خور می شوره. گفت:

—ای ننه پیر زال! مهمون به کار نداری؟

پیر زال گفت:

—مهمون و عده ی خدایه، خری داره بلایه ...

یک دانه بجاقلی از گلوبند خو کند و به ننه پیر زال داد. ننه پیر زال ای ر برد به خانه خود. بعد از او (دختر) یک دانه بجاقلی داد و گفت:

—یک دست لباس مردانه و یک پوستین به ما بخر!

ننه زال رفت و فوری یک دست لباس مردانه و پوستین خرید و آورد. (دختر) لباسهای عروسی خور بیرون کرد و به ننه پیر زال داد و لباس های مردانه و پوستین پوشید. شو به خونه ننه پیر زال تیر کرد، پرسید که:

—ننه به شهر شما چی گپه؟
ننه پیر زال گفت که:

—ای فرزند! پادشاه شهر ما یک بچه داره که به سن چادره پانزده سالگی شش ماه شده که مرض عجیبی گرفتار شده، شو و روز او مایه. سقاهاى تمام شهر روز تا شوم او میارم به دهن ازى بچه می ریزم، هنوز تشنگی ازى کم نمى شه. از هر جا طبیبی که خواستم معالجه درد ازى کرده نتونسته.
ای دختر گفت:

—ننه! صبح برو و به دربار پادشاه بگو که طبیبی پیدا شده که علاج درد بچه پادشاه را کرده می تونه.
صبح که شد ننه پیر زال رفت به دربار پادشاه و گفت که:
—طیبی شو پیدا شده که علاج درد شاهزاده ر می دانه.
پادشاه گفت:

—هر چه زودتر طبیب را بیار!
ای دختر روی خور سیاه کرده، پوستین چپه پوشیده، تسبیح صد دانه یی به دست گرفته، آماد به دربار پادشاه. پادشا گفت:
—ای طبیب اسم تو چیه؟
گفت:

—الله پوستینی.
پادشاه گفت:
—ای الله پوستینی! تموم طبیب های عالم از علاج بچه مه عاجز شدند، اگر تو اور علاج کرده بتونی تور زر ریز می کنم.
الله پوستینی گفت که:

—امشو اجازه بدیم، اگر تا صبح بچه خوب نشد، هرکار که می خواستی بکن.
الله پوستینی آماد، به سر بستر بچه پادشاه دید که بچه چادره، پانزده سالی، اما مثل نی واری لاغر و ضعیف و دهنی وا: "او" می گه و تمام سقاهاى شهر او به دهنی می ریزم، معلوم نمى شه که ای او به کجا می ره. الله پوستینی گفت که:
—تمام سقاها را به جز از یک سقا امروز رخصت کنیم.
پادشاه هر چی که گفت:
بچه مه می مره ...
گفت:

—اگر بچه تو مرد، مره هم بکش.
پادشاه قبول کرد و تموم سقاها رخصت کردم و تنها یک سقا پیش الله پوستینی ماند. الله پوستینی تمام خدمتگارا و نوکرها را رخصت کرد و خلاص و تمام دروازه های قصره بسته کرد و الله پوستینی بالای سر مریض تنها ماند. هر چه که

بچه "او" گفت، نداد. تا نصفه های شو بچه هر چه که فریاد و فغان کرد، او نداد. بعد از نصف شو سقاره گفت که:

—برو یک مشک او بیار!

و ظرفی به بالی بچه پادشاه گذشت. سقاره گفت:

—اوها را بریز به ظرف!

وفتی که سقا اوهار به ظرف می ریخت، بچه بسیار بی تابی می کرد و لله پوستینی اور محکم داشت، تا ای که دید دهن بچه وا شد و چشمای او سفید و اژدهاری از دهنی بیرون شد و به طرف او رفت. لله پوستینی خنجر کشید و اژدهار دو تکه کرد و دید که بچه آروم شد. بعد از او لحافه بالی بچه پوشید، خود یو هم خو شد و سقاره جواب داد. تا که صبح شد، پادشاه و زن یو به پشت در آمادم و گوش کشیدم. دیدم که نه صدای یه، نه آچو. در زدم. لله پوستینی در وا کرد و دیدم که بچه صحیح و سالم به خو رفته و اژدهای گشته بالی سر یو. پادشاه دست لله پوستینی ر بوسید و اور استاد کرد و اور زر ریز کرد. نصف زر را لله پوستینی به ننه پیر زال داد و نصف دیگه به تمام غریبا خیرات کرد. لله پوستینی گفت:

—حالی غذاهای خوب و قوی به بچه بدیم که ای بچه به وقت او خوردن مار خردی خورده بود که به شکم یو اژدهاری گشته. دیگه از مه به حیر و از شما به سلامت. مه از ای شهر می رم. پادشاه هر چه کرد که "چند روزی باش!"، لله پوستینی قبول نکرد و از ای شهر برفت.

لله پوستینی آماد، آماد، آماد، تا باز به کنار جوی اوی رسید و باز پیر زالی دید که کله پاچه پاک می شوره. گفت:

—ای ننه پیرزال! مهمون به کار نداری؟

پیرزال گفت:

—مهمون و عده ی خواجه. خری داره بلایه.

لله پوستینی یک بجاقلی از گلوبند خو وا کرد به ننه پیر زال داد. ننه پیرزال گفت: مهمون به رو چشمه مه جا داره" و لله پوستینی ره به خونه خو برد. شو که شد لله پوستینی از پیرزال پرسید که: "به شهر شما جی گپه؟ پیرزال گفت که:

—یک سال شده که بچه پادشاه ما، خودی دختر کاکا خود عروسی کرده، اما از شو عروسی بچه پادشاه و زنی یو دیوونه شده اند و هر چه معالجه هم می کنند، هیچی خوب نمی شم که نمی شم.

لله پوستینی گفت:

—صبح به او بگو که شیخ نوی آماده و مریضار خوب می کنه.

ننه پبرزال به دربار پادشاه رفت و گفت که شیخی را می شناسه که بچه پادشاه و عروس یو تداوی می کنه.
پادشاه گفت:

—برو و اور بیار!.

لله پوستینی به دربار آماده و گفت:

—یک شو به مه اجازه بدیم که به پیش ازینا باشیم. معالج یوناز می کنم.
پادشاه گفت:

—هر کاری می کنی اختیار داری.

لله پوستینی شو همه ر رخصت کرد و خود یو خودی بچه پادشاه و عروس پادشاه به یک خونه بود که بچه پادشاه به یک گوشه و عروس پادشاه به دیگه گوشه زنجیر کرده و هر کدام می گفت:
—مر یله کنیم که اور بکشم!.

لله پوستینی نصف شو بود که کلکین وا کرد که کمی هوا بیایه و هردو دیوونه غروقاش (سر و صدا) می کردم که یک بار باد زد و چراغ خونه ر کشت. الله پوستینی که همگی ر رخصت کرده بود هر چی ای طرف او طرف پالید گوگرد نیافت. شمع گرفت و به راه افتاد. آماد، آماد تا رسید به نزدیک آتش، دید که دیگی به سر آتش گذشته و قل قل می جوشه و هیچ کسی هم نیه. شمع روشن کرد و دیگه چپه کرد. به راه افتاد آماد به خونه دید که صدای هردو دیوونه آرام شده و دختر به بچه می گه که:

—بچه کاکا مار چری زنجیر کردی؟
بچه می گه:

—چری تاریکی یه؟

لله پوستینی آماد به خونه گفت:

—نه ما دیوونه خو نشدیم.

لله پوستینی هر دوتار از زنجیر وا کرد و جای نار اداخت. هر دوتا بغل به بغل خو شدم. الله پوستینی هم که خو داشت، جا خور برد به پشت در خونه قرار خو شد. تا که صبح شد پادشاه و زن پادشاه همگی آمادم که خبر گیرم، دیدم که الله پوستینی پشت در خوه و صدای آچوخی از خونه هم نمایه. پادشاه آماد لغته زد به پشت الله پوستینی و گفت:

—دختر و بچه ر بگشتی و خود تو قرار خو شدی.

لله پوستینی دره وا کرد و پادشاه و همه دیدم که هردو دیوونه قرار خووم. پادشاه صدا کرد، بچه و دختر بیدار شدم و خور به دست و پای پادشاه انداختم. پادشاه از خوشالی دستا لله پوستینی ر بوس کرد و طلا و جواهر زیادی آوردم، الله پوستینی

را زر ریز کردم. لله پوستینی همه زر و جواهرار به غریبا بخشید و از پادشا
خداحافظی کرد و به طرف شهر دیگه حرکت کرد.
باز آماد و آماد و آماد، که تا رسید به شهر دگه. ننه پبرزالی پیدا کرد و از حال و
احوال شهر پرسید. ننه پبرزال گفت که:
—یک سال شده که یکه بچه پادشاه شهر ما گم شده. از تمام شهرها، همه منجما
جمع شدم، نشونی از بچه پیدا نکردم.
لهه پوستینی شو به خونه ننه پبرزال موند و صبح به ننه پبرزال گفت:
—مر ببر به خونه پادشا که مه بچه پادشار پیدا کنم.
ننه پبرزال جلو و لله پوستینی از پشت آمادم به قصر پادشا. ننه پبرزال آماد به
دربار، به ادب سلام زد و گفت:
—ای نواسه مه ده سال شده که برفته بود، علم نجوم یاد گرفته و حالی اور آوردم
که شازاده ر پیدا کنه.
پادشا که از هر کس سراغ منجم و فال بین مر گرفت خیلی خوش شد و گفت:
—اگر نواسه تو بچه مر پیدا کنه مه هر چه که خواسته باشی به تو می دم.
لهه پوستینی گفت:
—امشو مر به شرطی که به خونه یی که شازاده خو می شد ببریم.
پادشا گفت:
—هر چی تو بگی همو کار می کنیم.
شو لله پوستینی آماد به همراه پادشاه به اتاق خو شازاده. تموم خونه هار گشت و
همه کنیز و غلامار خوب سیل کرد، دید که به مابین کنیزا یک کنیز حبشی سیاه
به چشمای خیره، خیره به طرف لله پوستینی (سیل می کنه). لله پوستینی کمی
اشتباه شد و گفت:
—شو هر جا که همی کنیز خو می شه مر هم خو کنیم.
زن پادشاه گفت که:
—ای کنیز هر شو به آشپزخونه خو می شه.
لهه پوستینی هم آماد به آشپزخونه، به یک گوشه جا انداختم، لله پوستینی خو شد.
کنیز هر چه گفت که:
—مه خنگ می خورم، شو نونم نمی خورم خو می شوم،
لهه پوستینی رفت به زیر لحاف هو شد و از زیرش می دید که ای کنیز چه کار
می کنه. رفت دیگ جا کردن شد و لله پوستینی دید که کنیز یک غوری برنج و
گوشت و هر چیز که پخته بود جا کرد و به زیر کاسه گذشت و بعد از او به همه
خونه نون داد و همه که نون و او خوردم، خو شدم. خوب که همگی قصره خو
برد کنیز آماد بالی سر لله پوستینی یک لقدی هم به پشت لله پوستینی زد، دید که
شور نخورد. آماد از زیر کاسه غوری پلو وردشت و چراغی هم به دست خو

گرفت، به طرف آخر آشپزخانه به راه افتاد. به گوشه آشپزخانه تخته سنگی بود، وردشت و ته شد. به یک راهروی، پس تخته سنگه به جای گذشت. الله پوستینی هم از رد ازی گرفت آماد به ای راهرو ته شد. دید که چل زینه می خوره، پایین شد. آماد دید که یک قبر کهنه یه و تختی گذشته بالی تخت. چی بچه که خور به بالی او عاشق می شه، به خو دفته. کنیز از زیر سر یو چوبی بیرون کرد و زد به جون یو، بچه سر بالا کرد و گفت:

—باز آمادی؟

کنیز گفت:

—ای آقای مه! قربان سر تو شم! یک بار به طرف مه سیل کو که به تو نون آوردم.

بچه گفت:

—از گشنگی بمرم بهتره، نه که روی پلید تور ببینم.

کنیز خود خوده به پاهای بچه انداخت. بچه گفت:

—ای گیسو بریده! زود مر بکش، تا از رنج دیدن تو خلاص شم.

کنیز هر چه که کرد، بچه یک نگاه هم به طرفی نکرد. کنیز هم برنجار به به ک گوشه که خرمن برنج و گوشت شده بود ریخت و گفت:

—از گشنگی مگر بمری، پیر مادر تو هم تا ابد نمی تونم تور پیدا کنم.

چوبی از پایین پای او وردشت و زد به جون یو. پس بچه به خو رفت. الله پوستینی بیشتر دویده آمد به زیر جا خو. بعد از او دید که کنیز آماد و لقدی هم به پشت الله پوستینی زد که:

—تو آمادی آقای مار پیدا کنی، قرار خو شدی.

رفت به زیر جا خو. الله پوستینی ر تا صبح خو نبرد. صبح که شد به پادشاه گفت که:

—همه شما قصره خالی کنیم. تموم کنیز و غلومار دو روز رخصت کن.

پادشاه امر کرد که تموم کنیز و غلوما دو روز رخصته، یرم به خونه قوم و خویشا خو بدیدن. کنیز حبشی هر چه گفت "مه هیچ کسه ندارم"، پادشاه گفت "برو به هواخوری".

آمدا همگی رخصت کرد. وقتی که قصر خلوت شد، الله پوستینی پادشاه ر زن پادشاه ر وردشت و آورد به آشپزخانه، از همو راه ببرد بالی سر بچه نا و چوبه از زیر سری بیرون کرد. یک چوب زد، بچه چشما خور وا کرد و گفت:

—قحبه باز آمادی؟

که پیر و مادر خور دید. مادر و پیر و بچه همه همدیگره بغل زد. گریه های زیادی کردم و بچه ر از زیرزمینی بیرون کردم، آوردم به قصر اور به حموم

بردم، سر و کله اور پاک و صفا کردم و غذاهای خوبی به او دادم. روز سوم که کنیز و غلوما رخصتی آمادم، پادشاه گفت:

— جشن بگیریم که بچه مه پیدا شده.

— آتش زیادی به مابین قصر روشن کردم و تموم کنیز رو گفتم:

— بیاییم برقصیم.

وقتی خوب رقص گرم شد همه، - همدست - چاردست و پا کنیز حبشی ر گرفته به آتش انداختم که دودی به هوا شد و بعد از او شادیونه زد. پادشاه از الله پوستینی خواست که هر غذا و طعام خوبی که می فهمی، خود تو به دست خو باید به بچه بدی که تا قوت بگیره. هر روز الله پوستینی نون و او شازاده ر می داد و از ته دل عاشق شازاده شده بود. یک هفته ازی مابین تیر شد. یک روز که همگی به حمام رفته بودم الله پوستینی نون شازاده داد، شیشت که تا شازاده ر خو برد. آماد به سر حوض مابین قصر. از بس که چرک و چتل شده بود، گفت:

— عجب وقتی بیا به حوض سر و کله خور بشورم. لباسار کشید و یه حوض پایین شد. خوب سر و کله خور شست که به صدا شلپ، شلپ او شازاده بیدار شد. سر خور از ارسی بیرون کرد، دید که چه نازنین دختری به مابین حوض او بازی می کنه، که از یک دل نه به صد دل عاشق ازی دختر شد. دید که ای دختر خوب که سروکله خور شوششت، آماد لباسا خور ببوشد، دید که لباسای مردونه و پوستینی چپه ر پوشید که ای شازاده حیرت از سری برفت که ای الله پوستینی که هر روز به او نون و او میده چه دختر مقبول و زیباییه. از او روز دیگه لب به نون و او نزد تا که مادر و پیری آمادم که:

— چری نون نمی خوری؟

گفت:

— اگر شما الله پوستینی ر به مه می گیریم خوب، تا خوب، اگر نمی گیریم، نون نمی خورم تا بمرم.

پادشاه و زنی از حیرت شاخ کشیدم که:

— تو چی می گی؟

اما بچه هر دو پار به یک موزه کرده بود که:

— یالا! یا الله پوستینی یا مرگ!

آخر پادشا قصر پرسید. بچه همه قصه ر گفت. پادشاه الله پوستینی ر خواست. الله پوستینی آماد. پادشاه گفت:

— حالی خو ما تور بشناختیم. حالی چپ بشین، راست بگو، که تو انسی، جنسی، پری بی، پریزادی، چی بی؟

الله پوستینی گفت:

— نه انسم، نه جنسم، آدمی یم شیر خوم هوردم. همه جا می گردم.

و قصه زندگی خور از روز ازل تا ابد بگفت. مندیله از سر خو وردشت که به هر تار موی او لعل و بجاقلی در گشیده که از مقبولی حیرت از سر پادشا و زن پادشا برفت. بعد از او پادشاه گفت:
 —حالی که به ما خدمتی کردی و چشم مار به دیدار بچه ما روشن کردی، بچه مار به غلامی قبول کن.
 دختر که از روز اول عاشق بچه شده بود قبول کرد و پادشاه شهر چراغون کرد، هندور خوم داد، مسلمون پخته، بما نرسید یک ذره ته دیگی سوخته.

Луғат

1. لله پوستینی، شاید به معنی لالا پوستین باشد.
2. بشم — بنوشم — ичаман
3. جوانه — جوان است — ёш
4. بدیم — بدهید — беринг
5. عروسیر — عروسی را — келинни
6. چاره ر — چاره را — чорасини
7. حصر — محدود، ضیق، تنگ — тор, танг
8. ندی — ندهی — бор
9. به چور و چپال می دم — به تلاشی می دهم، غارت می کنم — талон-тарож
- килиб — ўғирламоқ
10. نقب — راه زیر زمینی — йўли — ер ости
11. بجاقلی — جواهر — бойлик-жавоҳир
12. مایه — می خواهد — истайди
13. چیه — چیست — нимадир
14. آرام — آرام — ором, тинч
15. می شوره — می شوید — ювинг
16. چشمامه — چشمان من — кўзим
17. دیونه — دیوانه — девона
18. آچوخى — چیغ زدن، آوازهای غیر منظم — бақириб чақирмоқ
19. قوری — غوری — чинни идиш
20. لغدی — لغدی — тепки
21. وردشت — برداشت، برداشت — олмоқ, кўтармоқ
22. ته شد — پایان شد، پایین شد — охирлади, оёққа бош урмоқ
23. کهنه یه — کهنه است — ёски
24. چی بچه — چه بچه ای. در واقع یعنی چه بچه زیبای — кандай чиройли
 бола—

25. به جون یو – به جان او – унинг жонига
 26. بلید – کثیف، بدشکل، چتل – ифлос, кир-чир, ёмон кўриниш
 27. جاخو – جای خود – ўз жойи
 28. بچه نا – بچه این ها – уларнинг боласи
 29. قحبه – بدکاره – ёмон одам
 30. بشورم – بشویم – ювамиз
 31. چپه ر – چپه را – тўنتариш, йиқитиш
 32. از سری – از سرش – бошдан
 33. زنى – زنش – аёли
 34. شاخ کشیدم – بسیار تعجب کردند، بی حرکت شدند – жуда таъжубланиш,
 хайратланиш
 35. پار – پای را – оёғини
 36. لا – نی، نه – йўқ
 37. چپ – خاموش، آرام – тинч, ором

سات ما تیر اس

ساعت دوی بعد از ظهر دیروز، غرض خرید سو دابه یکی از مغازه های پر چون فروشی شهر داخل شدم. در آن مغازه بزرگ هیچ فروشنده ای به چشم نمی خورد اطرافم را بدقت نگرستم توجه ام را موشی بخورد جلب کرد که اینطرف و آنطرف، زیر میزها ناراحت و باتشویش پی چیزی می گشت، بالاخره ما یو سا نه بطرف غرفه ای مواد خوراکی روان شد، آهسته آهسته به تعقیبش رفتم. موش با عجله و دوان – دوان از نظرم ناپدید گردید، باز هم آهسته و با احتیاط که صدای قدمهای شنیده نشود، پیش رفتم. دیدم جمعیتی از موشها گرد هم جمع شده اند، یکی آش می خورد، دیگری با سگرتها بازی می کرد، دلش می خواست دود کند، دو سه موش دیگر کنسرو ماهی نوش جان می کردند. حدس زدم فروشنده ها که دختر هستند حتمی از ترس موشها مغازه را رها کرئه گریخته اند.

موشی که نالان و سرگردان بود، بدیگر موشها پیوست. موشها بطرف او نگریستند. من گوشه‌ایم را تیر کردم، شنیدم که می گفت:

– هر چه پالیدم – نیاقتمش!

موش مقبولی فریاد کشیده، گریه را سر داد. دیگر موشها او را دلداری می دادند. یکی از موشها به او نزدیک شده با نوازش گفت:

– پیدا میشه! غم نخو، پیدا میشه! یادت اس که موشدم سفید ده دیش گلدار چوچه داده بود؟ و دیشه هموروز خریدن؟! خدا خریداره خیربته که دیشه پس آورد و

چوچه گک ها پس مادر شانه یافتن، یادت اس؟ چرت نزن، آگه شوهر توده کدام دیش بوده پس میارنش، آرام شو!
موش فربه و مقبول با گریه گفت:

—مگم از یادتان رفت که موش خال خالی زیرپای مرا جعین جان داد و چوچایش یتیم شدن؟ یادتان رفت؟ اوه خدایا!...! چه حا که ده سرم کنم؟ و باز گریه را سر داد.

در این اثنا موش خاکی با سرعت از زیر پایم گذشت و این همان موش گم شده بود همه بالای و داد و فریاد را سر دادند. او باندامت به آنها گفت:
—مردم زیاد بود — مره هم کتی خود بیرون کشیدن. ده بیرون هوای بهاری و تازه بود، هواخوری می کردم که موشهایی کوچه را دیدم. او ناره به مهمانی دعوت کردم، یکدفعه پشک بزرگ آدومه گریختم، اینه آدمم ... دگه ای کار ره نمی کنم!...

دیدم چهره موشها باز شدو افسردگی را فراموش کردند. موشک فربه موقبول زن موش گم شده ای یافت شده با چشمان سر خدر حالیکه شوهرش را نوازش می داد، خطاب به دیگران گفت:

—بیائین از ینجه بریم...!

موش خاکستری ای در حالیکه با سگرتها بازی می کرد با خشم بطرف او نگریسته، گفت:

—چرا بریم؟ چرا؟ اینجه ساعت ما تیراس، نان و آو بری ما میرسه، ترسی ها و کنسروهانی رنگارنگ فراوات اس، آگه ریزش داشته باشیم یا نداشته باشیم آش می خوریم. از طرف شو، کتی رادیو و تلویزیون و بازیچه های اطفال ساعت ما تیراس، او نه، موش بی دم کم مانده انجنیر شوه. لباسهایی مختلف می پوشیم، بایسکل سواری می کنیم، پیش چشم فرشنا و خریدارا ده مغازه آزاد چکر می زنیم هر چه دل ما شوه می کنیم، دگه چه می خواهین؟ چرا بریم؟

موش زرد رنگی که بل بل بطرف او می نگریست و بروتک می زد گفت:

—آگه ده فکر از بین بردن ما شون- باز چه کنیم؟

دید نه خوماره دیدن، تا وختی که بری نا بودی ما تصمیم می گیرن ما هم کلان می شین موش کوچک و ملوسی که اینسو و آنسو خیزک می زد، پرسید:
—مثل پشک؟

—بلی، باز می ریم پیش بابیه و بابیه کلانی خود — به گدامها! خالی بریم که وخت خواس. خوی خوش برای همه!

و موشها از هم جدا شده به چهار طرف تقسیم شدند.

محمود غوث "زمری"

Луғат

سات ما تير اس—ساعت ما تير است
کانسرو ماهی—балиқ консерваси
حدس زدم—ўйладим
تير کردن—диққат билан эшитмоқ
میشه میشود
بته بدهد
ديشه—идиш
چرت زدن—ўйламоқ
فريه—семиз
مراجعين—харидор
چه خا چیزها
مردم زياد بود—ўлишимга оз қолди
هوا خوري کردن—ҳаво олмоқ, дам олмоқ, айланмоқ
افسردگی—қўрқинч, ранглари оқарган
تان واو نان و آب—нон ва сув
ترش—тузланган
ريزش داشتن—шамолламоқ
شو شب—шо-шб
بازيچه—ўйинчоқ
اونه آينه
چكر زدن—югурмоқ, ўйнамоқ, дам олмоқ
تك زدن—тикилиб қараб
بل بل کردن—бақрайиб қараб, мўлтиллаб қараб
گدامها—омбор
بازار پر چون فروش—эски-туски, майда-чуйда сотувчи бозор
دوان دوان—чопиб чопиб
آش—қайла, макарон
نوش جان کردن—ичмоқ, емоқ
خيرينه—инсоф берсин
چيزها كه در سرم كنم—нима қилай бошимда бор экан
او به انداخت گفت—у қаддини ростла деди
باسيكل—велосипед
ملوس—кичкина

شکایت بی زبان

از بس که به دست این و آن گرفته می شدیم و به این کنج و آن کنج اتاق گشت و گزارم می دادند بالاخره مریض شدم و سینه ام غرغز پیدا کرد. صاحب من آدم بسیار عصبی بود مثنی به پشتم زد و مرا یکی و یکبار گنگ ساخت. بعد با لحن بسیار خشک گفت: احماق تو کتی مه ضد می کنی بیبی که دو باره سر گپ می ارمت یا نی.

قصه کوتاه موا به ورکشاپ برد در ورکشاپ مریضی های دیگر هم به حالت کوما و نیمه جان اینطرف و آنطرف گرد و گرد آلود افتاده و نشسته بودند. صاحب ورکشاپ بعد از کوتاه کردن فیس من گفت پس فردا بیا ببرش و صاحبم با خرسندی از دکان پایین شد.

گوشم متوجه درد و ناله ای رادیو گنگی که در کنار قرار داشت شد. پرسیدم چهرا؟ بیچاره عملیاتی بود کنده کنده گفت پرسیان نکو کاکاجان جوجو و تکه تکه هستم. برق خانه ما ضعیف بود آواز مه خراب ساخته بود صاحبم مرا به اینچه آورد. ای آدم بی رحم پزره پزره ام کرد یک سال تخت شده صاحب من می آید ولی این آدم چرب زبان فردا و پس فردا گفته فریب میتش باور کو بجا طریک تکلیف جز بی حالی هزارمرض در بد نم خانه کده ای ظالم قسمت های سالم بد نم و از کده به رادیوهای دگه انداخت همین دیشب قلم را ترانز سیئور بد نم را به رادیو دگر که امکانات زنده ماندنش هیچ نبود انداخت و به عیوضش یک قلب پیره بر جای قلب مه نصب کده از دیشو به ایطرف گاهی به هوش هستیم و گاهی هم نی.

راستی دلم به حالش سوخت یک خاشه رادیو بود پرسیدم که حال و روزت ده خانه چطور بود. شکوه آلود گفت: از این بدتر، روزگارم تاروسیه بود وقتی برای کوکو گل جان خواندن غربی می کردم لب و دانه تاب و پیچ میداد و هزار اله ویدعا می کرد وقتی بری دختر خانم خواندن شا کوکوجانه میدکم یک متر دور گز لکم میدکد، وقتی برای آغا گل جان اعلانات فوتی ره می خواندم آنقدر چیغ می زدم که زبان و گاویم خشک می شد در همین گفتگو بودیم که صاحب ورکشاپ داخل شد رادیو گنگ فوری چپ شد و آهسته گفت چپ باش اگر ای آدم بفهمه که جور هستی فوری ده میز عملیات می بریت و پزره پزره میشی هر دو خاموش شدیم.

عابده مروا

Луғат

گنگ ساختن—СОҚОҚ ҚИЛМОҚ

با لحن خشک گفتن— гапирмоқ—оҳангда қаҳшатғич
 ктӣ ме ضد میکنی—به ضد من کار میکنی؟—
 менга қарши иш қиляпсанми?
 ورکشاب—цех، устахона
 کو ما و نیچه جان—بی هوش و نیمه جان—
 яримжон ва беҳуш
 فیس—“рағбат”
 کننده کننده—узук—юлуқ
 جو جو و تکه تکه—мажоқ—мажоқ
 бўлак—бўлак
 پرزه پرزه ام کرد—
 қисм қисملарга бўлмоқ
 آدم چرب زبان—
 одам мақтанчоқ، баландпарвоз

زن برای خانه یا خانه برای زن؟

تقریباً یک سال می شود که او را ندیده بودم. او یکی از دوستان صمیمی من بود و من علاوه از اخلاق خویش گرویده معلومات وسیع او در بسیاری چیزها بودم، شمرده و آهسته حرف می زد، گفتم:
 —وقای که یک سال قبل ترا دیدم بمن گفתי که می خواهی ازدواج کنی... خوب چطور شد... ازدواج کردی...
 تا خواست حرفی بزند حرفم را دنبال کردم:
 —بلی ازدواج کردی که اینطور خود را از رفقا کناره می گیری...
 آهی کشیده گفتم:

—نه متأسفانه تا حال ازدواج نکرده ام می دانی.. آخر من خانه شخصی ندارم.
 گفتم: چه فرق می کند؟

—چطور فرق نمی کنند... مگر به یک آدم بی خانه هم کسی زن می دهد؟
 باوار خطایی پرسیدم: - این حرفها را نزن. من هم خانه ندارم. اگر قرار باشد که برای آدم بی خانه زن ندهند من و تو تباه شدیم.
 هر دو در جایی نشستیم درددل گردیدیم او از قصه خواستگاری ری رفتن خود بمن گفت:

—وقتی که به خواستگاری آن دختر آن دختری که تصور می نمودم زن خوب و ایده آلی برای من خواهد شد رفتم مادرش اولین سوالی که نمود، این بود:
 —بچیم خانه داری؟

—نخیر خاله جان (نخواستم اورا خشوی محترم خطاب کنم چون هنوز رسماً روابط خشو و دامادی بین ما وجود نداشت)
 او گفت:

—آی... خانه که نداری چرا زن می گیری؟

آخر... من... خدا خانه کدایی را نگیرد. فعلا من خانه ای را کرایه گرفته ام.
-آی بچیم. مه قطعاً راضی نمی‌شم دختر کم ده خانه کرایه زندگی کنه...
-پس تکلیف من چیست؟

-تو اول سرشته خانه ره بگی بعد از وبه خواستگاری بیا. تو جوان خوب و
فهمیده معلوم میشی... مه دخترمه برت می‌تم اما شر طش ایس که خانه شخصی
داشته باشی.

من دیدم چاره ای ندارم جز اینکه خانه ای برای خود پیدا نمایم، چون آنقدر پول
نداشتم که یک خانه خوب و مقشن بخرم و یا زمین خریده در آن منزای بسازم
به موسسه ای مراجعه کردم که خانه های ارزان و ساخته شده را به شرایط
خوب و قساط می فروخت. من هم به آنجا مراجعه کردم تا اپارتمانی بمن بدهند.
مدیریکه پشت میز نشسته بود به قدو بالایم نظری انداخته گفت:

-بسیار خوب. برای تان خانه می دهیم منتهی این فورمه را خانه پری کنید.
در فورمه از زن و فرزند و اقارب سوال شده بودم من در بین چوکات های آن
نوشتم ندارم. ندارم... ندارم وقتی که مدیر صاحب فورمه خانه پری شده مرا
ملاحظه کرد گفت:

-نداری؟

-چه قربان؟

-دختر... پسر

-نخیر. دختر و پسر ندارم.

-چرا نداری؟

-ندارم دیگر. چطور کنم.

-زن داری یا نی؟

-قربان زن هم ندارم و یقین داشته باشید که اگر زن می داشتم حتما دختر و
پسر هم می داشتم.

-پس زن نداری ها...؟

-تخیر ندارم...

-بابر افروختگی پرسید:

-چرا زن نداری؟

این خرف به رگ غیرتم بر خورده باشم زیاد گفتم:

-بشما چه مربوط است که زن دارم یا ندارم.

مدیر دوباره باهمان لحن بی پروا گفت:

-آغا جان. ما بیک آدم بی زن و بی فامیل چطور خانه بدهیم.

-خانه بدهید تا آن مرد بی زن و بی فامیل دار شود.

-نخیر. ما معتقدیم که یک آدم فامیل دار طاحب خانه شود.

—چه مانعی دارد اگر بمن خانه بدهید تا من هم فامیل دار شوم... اول شما بمن خانه بدهید بعد من فامیل دار می شوم.

—نخیر. نمی شود... اول برو فامیل دار شو بعد بیا تا برایت خانه بدهیم.

—آخر من بیخانه را کسی زن نمی دهد.

—بمن چه مربوط است... من آدم بی زن را خانه نمی دهم... با عزر و زاری گفتم:

—مدیر صاحب. ببین ظالمی نکن. آخر اگر شما مرا خانه ندهید مرا زن نمی دهند یک کاری بکن که من صاحب زن شوم.

—پنبار نوبت بر افروخته شدن مدیر بود زیرا حرفهای من رگ های "غیرت" گرنش را متورم ساخته گفتم:

—مرا چه خیال کرده ای. من چه مجبوریتی دارم که در زن گرفتن تو کمک کنم. بمن چه مربوط است گه زن می گیری یا نمی گیری... گفتم:

—نوضوع ازینقرار است گه خشوی محترم من شرط گذاشته که اگر صاحب خانه شدم کرا به دامادی خود قبول کرده خشوی من شود در غیر آن خشوی من نمی شود و من از فراقش. ببخشید از فراق دخترش چیز می شوم... این حرفها نتوانست دل سنگ آن مدیر را نرم کند، دوباره رفتم پیش زنی که باید خشویم میشد، گفتم:

—خاله جان...

او پیشانی خود را ترش کرد، زیرا خوش نداشت او را خاله صدا کنم. آخر او آنقدر پیر نبود و اندکی از زیبایی هم بهره داشت و فیشن هم می کرد... حرفم را اصلاح کرده ادامه دادیم:

—بی بی جان... وقتی که می خواستم خانه بگیرم مدیر اپارتمان ها بمن گفت: تا زن نداشته باشی بخدا اگر روی خانه را ببینی.

—گفت:

—بتو خانه ندادند؟

—نه. ندادند... گفتند زن نداری. خشویم ابروهایش را با ناز و ادا تکان داده گفتم:

—و بخدا آگه خانه نداشته باشی روی زنه نمی بینی. بمه مربوط نیس که بتو چه گفتند و چه نگفتند. برو اول صاحب خانه شو و بعد شوق زن گرفتنه بسرت راه بتی.

دیدم چاره نیست. دو باره پیش مدیر رفتم... حلاصه چندین بار خشویم و آن مدیر مانند توپ فوتبال مرا بهمدیگر پاس می دادند. خشویم می گفت حرف من یکیست و آن مدیر هم می گفت:

من از مقررات نمی توانم عدول کنم. بالاخره مدیر را راضی ساختم تا قدم نجه نبوده بخشویم بگوید که دختر خود را بمن بدهد. فهمیدیم که کلید پیروزی من مقابل شدن آن مدیر باخشویم است، زیرا اگر مدیر به خشویم اطمینان میداد که بعد از زن گرفتن من "طبق مقررات" بمن خانه می دهد، خشوی محترم من حاضر می شود تا دختر خود را بمن بدهد. بالاخره من موفق شدم آنها را باهم روبرو بسازم...

دوستم آهی کشید و سکوت کرد من با عجله گفتم:
وقتیکه قصه بجای حساسش رسید حالا خاموش شدی، بگو چه شد. آیا بدینو یسله نوقف شدی زن بگیری. آیا ازدواج صورت گرفت.
باز هم با نا امیدی گفت:
ازدواج صورت گرفت... اما در آن ازدواج من داماد نبودم.

چی.
پس کی داماد بود؟
آن مدیر...
راستی... و عروس؟
و عروس هم خشوی من بود... آنها بمجرد دید و بازدید باهم کنار آمدند... آخر خشویم بیوه. و آن مدیر هم بیوه بود.
پس سرن.شت تو چه شد. آیا.
آنها از بس در زندگی خود و خوشی خود غرق شدند دیگر از من نپرسیدند که تو چه کاره بوی و چه می خواستی همین بود که من هینطور بی خانه و بی زن ماندم که ماندم.
حالا هم جرات نمی کنم بجای دیگری خواستگاری بروم زیرا می ترسم مادر دختر بیوه باشد و من وسیله ازدواج او را فراهم کرده خودم از میدان بدر کرده شوم.
قصه دوستم را شنیدم. نمی دانستم بحالش گریه کنم یا بخندم. اصلا نفهمیدم این قصه کمیدی بود یا تراژیدی...

جلالی نورانی.

Луғат

تباه شدن—тамом бўлмоқ
ایده آل—идеал
درد دل کردن—хасратлашмоқ
خوسکاری—совчилик
فورما را خانه پوری کردن—анкета тўлдирмоқ
خشو—қайнона

نمونه های عبارات ریخته دری – فراز یولوگیزم

Дарий фразеологик ибораларидан намуналар

1. آتش از چشم پرید—кўзидан ўт чиқиб кетди
2. آستین پوستین بابه کلان—пўстагини қоқмоқ
3. ختم چله-آمان و بامان—чылла чиқди (ёз, қиш чилласи чиқди)
4. آواز ه و دروازه شدن—овозаси оламга тарқалди
5. الاشه کسی را پراندن—киши гапини бўлмоқ, сўзи оғзида қолди
6. کسی را الم الم کردن—уриб дабдала қилмоқ
7. الشه گرم آمدن—гапга тушмоқ
8. آواز دست کس نه چکیدن—зикна одам
9. آو و نمک شدن—ош-катиқ бўлмоқ-орадан қил ўтмайди
10. یال کشیدن—қувончи бир олам, қувончи оламга сиғмас
11. بالدار پراندن—била туриб ёлғон гапирмоқ
12. باد هوا رفتن—зое кетмоқ, ҳавога учмоқ
13. بد فلک—жаҳлдор одам, жаҳли аччиқ
14. بروتک زدن—мўйловини бурамоқ(ҳай, саними демоқ)
15. بغل بغل کردن—келишиб олмоқ, яраштирмоқ
16. بالای کسی را گرفتن—киши оғирини енгил қилмоқ
17. کسی پاچه کن—беҳаё одам
18. پاشنه کردن—отни қамчиламоқ
19. یرت و پوست کسی را کشیدن—шилиб кетмоқ, чўнтагини қоқиб кетмоқ
20. پرده داری کردن—гуноҳини беркитмоқ (ўзгалар гуноҳидан кўз юммоқ)
21. پس نخود سیاه فرستادن—саргардон қилмоқ, овора қилмоқ
22. پکه شدن—хижолат тортмоқ
23. (قاق و لاغر شدن) پوست و استخون شدن—озиб тўзмоқ, қон суяк бўлмоқ
24. تخته به تخته راست آمدن—опоқ-чапоқ бўлиб кетмоқ
25. ترازو به زمین زدن—беғам, бепарво, ҳавсаласи пир бўлмоқ

26. تلخی جان کندن—жон талвасасида
27. تیشه به پای خود زدن—ўз оёғига болта урмоқ
28. چار ستون پدري—отасидан қолган (мероси)
29. چپ غلط زدن— четга (ёлғон, фириб, бўхтондан)
- тортмоқ
30. چتى كسى چپه شدن—ман манламоқ, ғурурланмоқ, кибрлик
31. چشم از چشم شرميدن—кўз кўзга тушиб ҳижолат чекмоқ
32. چشم بازار را كشيدين—бозори ўнгидан келмоқ
33. چشم به زمين انداختن—ерга қарамоқ, ҳижолат тортмоқ
34. (آزاردان) چيغى كسى را كشيدين—озор етказмоқ
35. حال به حال نماندن—холи жонига қўймаслик
36. (در خواب بودن) به خو بودن—ғафлатда қолмоқ
37. (سخن پوچ و بى معنى گفتن) بلاى كسى خوندن—бошга бало
- ёғдирмоқ
38. (مهرو محبت گم شدن) خون ها سفيد شدن—меҳри тош одам
39. خيزك و جستك زدن—елиб югурмоқ
40. كسى را داز خورك كردن—ўзига қаратиб олмоқ
41. دختر گم بسته—қари қиз
42. دريا نوس—нафаси бузук
43. دست از جان شستن—жондан кечмоқ
44. دست زير سنگ كسى بودن—бировга қарам бўлмоқ
45. ديگ و كاسه داشتن—устаси фаранг (хар ишда)
46. كسى را از راه گشتاندن—кишини (одамни) йўлдан урмоқ
47. راه دارى كسى مهر شدن—дунёдан кўз юммоқ (ўтмоқ)
48. گل زدن—пақиллатмоқ
49. رفيده و جفيده—қонни қайнатмоқ, ғазабга келмоқ
50. رگ و ريشه كسى را كشيدين—одамни қуритиб қақшатмоқ
51. رنگ بردن و رنگ آوردن—қизариб бўзармоқ
52. رود چكان—ғам босмоқ
53. ريشه دواندن—уддасидан чикмоқ(уддабурон)
54. زبان كسى موى كشيدين—эзма, вайсақи одам
55. (بغايت غنكس بودن) زين جاى ندان—тушкунликка тушмоқ,
- ғамгин бўлмоқ
56. زناشوى—эр-хотин—қўш хўкиз

57. از ریش خود کردن و به بروت سی رجشانندن – ўз айбини ўзгага
тўнкамоқ
58. به ریش کسی بازی خوردن – ўзгалар ваъдасига алданиш
59. ریگ شوی کردن – остин-устин, тити-питисини чиқариб
қидирмоқ
60. زبان تر کردن – тилни тия олмаслик
61. زبان دادن – ваъда бермоқ
62. زبان زرگری – заргарлик тили-сирли гап
63. زبانک زدن – тили чиқмоқ (уни тили чиқибтими), кесатиқ
64. زبان کسی را بریدن – тилини қисмоқ, оғзини очирмади
65. زبان نا فهم – нодон киши, жанжалкаш одам
66. زبان مردمی – ёқимли, ширин тил, она тили
67. زمین کفیدن – қилни қириқ ёриб, игна билан қудуқ қазимоқ
68. زندان سلیمان – диққи нафас бўлмоқ
69. زنگ زنگ کردن – боҳона қидирмоқ
70. روغن ماررا لیسیدن – илон ёғини ялаган
71. زیر زبان کسی را پالیدن – гапга тутмоқ, гапга солиб сир
олмоқ
72. (شخص شله و ناگذار) ساجق ملا نصرالدین – эзма, жонга тегмоқ,
эзма вайсақи одам
73. سبق کسی را دادن – киши жазосини бермоқ
74. دست کسی را سبک کردن – киши оғирини енгил қилмоқ
75. سر خود و ملک خدا – нотинч замона
76. از حجات آب شدن – ҳижолат чекмоқ, уятдан ерга кириб
кетгудек
77. رل کسی را آب کردن – юракка тегадиган гап қилмоқ
78. آدم آب دست – арзигулик, бамани одам
79. داس را با کلوخ گیز کردن – баҳона қидирмоқ, дангасага иш
буюрсанг маслаҳат қилади
80. روی را با سیلی سرخ کردن – (киши юзини тарсаки билан
қизартирмоқ) кишини ёмон отлиқ қилмоқ
81. یک شهر و دو نرخ – туси бир хил, ўзи ҳар хил
82. آدم بی ستاره – файзсиз одам
83. سگ چارچشمه – очкўз, беҳаё одам

84. مگس هر دوغ- اوڭا توشگان (ايرونغا توشگان پاششا) پاششادک
 85. آسيای گردن- بيلان تегيرمون نавباتي کانوتي کيرکيلگان قوشدک
 86. کبوتر پرقیچی- کانتی کيرکيلگان قوشدک
 87. سر شيطان را خاریدن- فیتنا کۆزگاموқ
 88. سرمه را از چشم کسی زدن- فرانگ- فیتنا
 89. ضرب شاندن- کۆرکۈص سولموқ
 90. کلسم باز- ماککور اودام
 91. غيرت کسی را کشیدن- کيشي گایراتيني
 92. گل راست گوی- روستگۆي اودام

دو بيتی های عامیانه

ستاره ده هوا ميبييم امشو
 زمين ده زير يا ميبييم امشو
 زمين ده زير پای خلق عالم
 که يار از يار جدا ميبييم امشو
 * * *

ستاره سر زد و بيدار بودم
 به پای رخنه ديوار بودم
 خروس نامراد بانگ سحر کد
 هنوزام انتظار يار بودم
 * * *

نويسم نامه ای از بيوفائی
 ببندم با پر مرغ هوائی
 بير مرغک به دست دليرم ده
 بگو صد داد و بيداد از جدائی
 * * *

قلم ده سرکنم از استخوانم
 مرکب سازم از خون رگانم
 مرکب جور کنم نامه نويسم
 برای يارک نامهربانی
 * * *

مسلمانان ده اين شهر شمايم
 غريب و بيکس و بی آشنايم

چلم ره پر کنین به هر مسافر
که امروز اینجه فردا کبائیم
* * *

دو چشمان سیاه زاغ داری
دو دستان سفید چاغ داری
به هر کس میرسی دستی به گردن
به ما که میرسی دماغ داری
* * *

دو چشمان سیه وا میکنی گل
مرا مجنون و شیدا میکنی گل
نمی ترسی ز فردای قیامت
مه میسوزم تماشا میکنی گل
* * *

مه قربانت شوم ای یار جانی
چطور عمر خوده خوش میگذرانی
همو عوری که بیتو میگذرانم
نباشد در حساب زندگانی
* * *

نمیدانم چه درد آمد به جانم
که میسوزد تمام استخوانم
نه تب دارم نه جانم میکند درد
سیه چشمک زده آتش به جانم
* * *

کجا میری گلاب و کلشن من
کجا میری دو چشم روشن من
کجا میری که همرايت بیایم
شوی تا که خار چشم دشمن من

Луғат

ده-در-да
امشو-امشب-бугун кечкурун
بانگ-чақирик, қичқириш
ده-بده-топшир-бер
قلم-ره-قلم-را-қаламни

тайёрлайман- جور كنم-تیار كردن
сиёҳ- رنگ- مرکب
килинг- کنید- کینگ
бу ерда- اینجا- اینجه
қора- سیاہ- سیہ
ман- من- مہ
ўзни- خود را- خودہ
иситма- تہ- گرمی
кетаяпсан- میری- میروی

Фойдаланилган адабиётлар

1. Газета انيس Анис 1980-85 йиллар, айрим сони. Кобул
2. Газета هيواد Ҳивод 1980-85 йиллар, айрим сони. Кобул
3. Журнал فرهنگ مردم Фарҳанге мардўм, 1980-82 йиллар, айрим сони. Кобул
4. Журнал ژواندون Жвандун, 1979-80 йиллар айрим сонлари. Кобул
5. Муҳаммад Шафиқий Виждон, ادبيات مردم Адабиёте мардўм, 141-144-бет. Кобул
6. Равшан Раҳмоний, افسانه های دری Дарий тилидаги эртақлар. Техрон 1998
7. Муҳаммадулло Латиф, دستور زبان دری. نحو Кобул 1982
8. Дарий ўқиш китоблар 5-12 синфлар учун. Кобул 1970, 1982
9. Равон Фарходи “Разговорный фарси в Афганистане” М.1974
10. Негҳат Саиди دستور زبان معاصر دری Ҳозирги дарий тили. Кобул 1969
11. Дод Муҳаммад کتاب درسی زبان دری. Кобул 1989
12. А.Афғоний Навис لغات عمیانه فارسی افغانستان Кобул 1986 2-нашри
13. Шох Али Акбар Шаҳрестони قاموس لهجه دری هزارگی Кобул 1983
14. Л.Н.Киселева ва б. Дари-русский словарь. М.1986
15. Ш.Раҳматуллаев “Ўзбек тилининг фразеологик луғати”. Т.1992